

Judikatūras krājums

ĢENERĀLADVOKĀTES JULIANAS KOKOTES [JULIANE KOKOTT]
SECINĀJUMI,
sniegti 2018. gada 19. decembrī¹

Lieta C-202/18

**Ilmārs Rimšēvičs
pret
Latvijas Republiku
un**

**Lieta C-238/18
Eiropas Centrālā banka
pret**

Latvijas Republiku

Prasība, kas pamatota ar Eiropas Centrālo banku sistēmas un Eiropas Centrālās bankas statūtu 14.2. panta otrās daļas pārkāpumu – Valsts iestādes lēmums, ar kuru valsts centrālās bankas vadītājs ir atstādināts no amata

Satura rādītājs

I.	Ievads	3
II.	Atbilstošās tiesību normas	3
A.	Savienības tiesības	3
1.	Līgums par Eiropas Savienības darbību	3
2.	Eiropas Centrālo banku sistēmas un Eiropas Centrālās bankas statūti	4
B.	Latvijas tiesības	5
1.	Kriminālprocesa likums	5
2.	Likums “Par Latvijas Banku”	6
3.	Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja likums	6
III.	Tiesvedības konteksts	7

¹ Oriģinālvaloda – franču.

IV. Tiesvedības Tiesā un lietas dalībnieku prasījumi	7
V. Vērtējums	9
A. Par ECBS un ECB statūtu 14.2. pantā paredzētās prasības aprisēm	9
1. Par prasības iedabu	9
a) Teksts un rašanās vēsture	10
b) Sistēmiskā un teleoloģiskā interpretācija	12
2. Par atbildētāju lietā	14
3. Starpsecinājums	14
B. Par Tiesas kompetenci izskatīt drošības līdzekļus, kurus KNAB piemērojis I. Rimšēvičam	14
1. Par Tiesas kompetenci	14
2. Par I. Rimšēvičam piemērotajiem līdzekļiem kā atbrīvošanu no amata ECBS un ECB statūtu 14.2. panta izpratnē	15
C. Par lietas būtību	18
1. Par ECBS un ECB statūtu 14.2. panta pārkāpumu	19
a) Ievada apsvērumi	19
b) Par nosacījumu, kas vajadzīgi centrālās bankas vadītāja pienākumu veikšanai, un smaga pārkāpuma jēdzieniem	20
c) Par pierādījumiem, kas nepieciešami, lai apliecinātu, ka nosacījumi vadītāja atbrīvošanai no amata ir īstenojušies	21
1) Neatkarīgas tiesas spriedums, ar kuru lieta izskatīta pēc būtības	21
2) Par pietiekamiem pierādījumiem, kas ļautu Tiesai pārlicināties par faktu patiesumu	23
d) Starpsecinājums	26
2. Par apgalvoto Protokola par privilēģijām un imunitāti Eiropas Savienībā pārkāpumu	26
3. Par apgalvoto Latvijas tiesību pārkāpumu	28
D. Starpsecinājums	29
VI. Tiesāšanās izdevumi	29
VII. Secinājumi	30

I. Ievads

1. Ar kādiem nosacījumiem Eiropas Savienības dalībvalstis var atbrīvot no amata savu centrālo banku vadītājus?

2. Šis jautājums ir radies aplūkojamajās lietās saistībā ar Ilmāru Rimšēviču, Latvijas Bankas vadītāju, kas tika atstādināts no amata ar Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja (turpmāk tekstā – “KNAB”) lēmumu, jo viņš tiek turēts aizdomās par tirgošanos ar ietekmi par labu Latvijas bankai “Trasta Komercbanka”².

3. Tiesā pirmo reizi ir izvirzīts šis jautājums saistībā ar kompetenci, kas tai ir piešķirta Līgumam par Eiropas Savienības darbību pievienotā Protokola (Nr. 4) par Eiropas Centrālo banku sistēmas Statūtiem un Eiropas Centrālās bankas Statūtiem³ (turpmāk tekstā – “ECBS un ECB statūti”) 14.2. pantā, t.i., kompetenci izskatīt lietas par lēmumiem, ar kuriem dalībvalstu centrālo banku vadītāji ir atbrīvoti no amata.

4. Šī kompetence balstās tostarp uz apstākli, ka, lai gan dalībvalstu, kuru valūta ir euro, centrālo banku vadītājus ieceļ amatā un atbrīvo no amata dalībvalstis, viņi tomēr ir arī Savienības iestādes struktūrvienības, proti, Eiropas Centrālās bankas Padomes (turpmāk tekstā – “ECB Padome”), locekļi. Tā ir galvenā ECB un Eurosistēmas⁴ lēmējinstance, un tai turklāt ir svarīga loma Savienības kredītiestāžu prudenciālajā uzraudzībā⁵.

5. Valstu centrālo banku vadītāju neatkarība, tāpat kā ECB neatkarība, tātad ir īpaši aizsargātas, tostarp tāpēc, ka šī aizsardzība ir būtisks priekšnoteikums cenu stabilitātei, kas ir galvenais Savienības ekonomikas un monetārās politikas mērķis⁶, kura nozīmīgums ir uzsvērts ar LESD 3. pantā ietvertu atsauci uz to⁷.

II. Atbilstošās tiesību normas

A. Savienības tiesības

1. Līgums par Eiropas Savienības darbību

6. LESD 129.–131. pantā ir noteikts:

“129. pants

1. ECBS pārvalda Eiropas Centrālās bankas lēmējinstance, tās ir Padome un Valde.

2 Tiesā, kā arī Vispārējā tiesā turklāt ir ierosinātas dažādas lietas, kas attiecas uz 2016. gada 3. martā Eiropas Centrālās bankas (ECB) veikto Trasta Komercbankas licences anulēšanu; skat. lietas T-247/16, *Fursin* u.c./ECB, un T-698/16, *Trasta Komercbanka* u.c./ECB, ko pašlaik izskata Vispārējā tiesa, Vispārējās tiesas rīkojumu, 2017. gada 12. septembris, *Fursin* u.c./ECB (T-247/16, nav publicēts, EU:T:2017:623), kā arī apelācijas sūdzības par minēto rīkojumu lietā C-663/17 P, *ECB/Trasta Komercbanka* u.c., lietā C-665/17 P, *Komisija/Trasta Komercbanka* u.c. un ECB, un lietā C-669/17 P, *Trasta Komercbanka* u.c./ECB, ko pašlaik izskata Tiesa.

3 LES un LESD pievienotais Protokols (Nr. 4) par Eiropas Centrālo banku sistēmas (ECBS) Statūtiem un Eiropas Centrālās bankas (ECB) Statūtiem (OV 2016, C 202, 230. lpp.).

4 Skat. it īpaši ECBS un ECB statūtu 12.1. pantu.

5 Skat. it īpaši Padomes Regulas (ES) Nr. 1024/2013 (2013. gada 15. oktobris), ar ko Eiropas Centrālajai bankai uztic īpašus uzdevumus saistībā ar politikas nostādņiem, kas attiecas uz kredītiestāžu prudenciālo uzraudzību (OV 2013, L 287, 63. lpp.), 26. panta 8. punktu.

6 Skat. it īpaši LESD 119. panta 2. un 3. punktu, 127. panta 1. punktu, 219. panta 1. un 2. punktu un 282. panta 2. punktu.

7 Atbilstoši ģenerālvokāta F. Dž. Džeikobsa [*F. G. Jacobs*] teiktajam ECB neatkarība ir nevis pašmērķis, bet drīzāk ir vērsta uz to, lai ļautu ECB efektīvi sasniegt cenu stabilitātes mērķi; skat. secinājumus lietā *Komisija/ECB* (C-11/00, EU:C:2002:556, 150. punkts). Saistībā ar saikni starp ECB neatkarību un cenu stabilitātes mērķi skat. arī Līguma, ar ko groza Eiropas Ekonomikas kopienas dibināšanas līgumu, lai izveidotu ekonomikas un monetāro savienību, projektu, Komisijas 1990. gada 21. augusta paziņojums, *Eiropas Kopienų Biļetens*, 2/91. pielikums, it īpaši 14., 20. un 58. lpp.

2. Eiropas Centrālo banku sistēmas un Eiropas Centrālās bankas statūti, turpmāk “ECBS un ECB statūti”, ir noteikti protokolā, kas pievienots Līgumiem.

[..]

130. pants

Ne Eiropas Centrālā banka, ne kādas valsts centrālā banka, ne arī kāds to lēmējinstanču loceklis, īstenojot pilnvaras un veicot uzdevumus un pienākumus, ko uzliek Līgumi un ECBS un ECB statūti, nelūdz un nepieņem norādījumus no Savienības iestādēm vai struktūrām, no kādas dalībvalsts valdības vai no kādas citas struktūras. Savienības iestādes vai struktūras un dalībvalstu valdības apņemas ievērot šo principu un nemēģināt iespaidot Eiropas Centrālās bankas vai valstu centrālo banku lēmējinstanču locekļus, kad viņi veic amata pienākumus.

131. pants

Visas dalībvalstis nodrošina to, ka šo valstu tiesību akti, tostarp to centrālo banku statūti, ir saderīgi ar Līgumiem un ECBS un ECB statūtiem.”

7. LESD 282. un 283. pants ir formulēti šādi:

“282. pants

1. Eiropas Centrālā banka kopā ar valstu centrālajām bankām veido Eiropas Centrālo banku sistēmu (ECBS). Eiropas Centrālā banka kopā ar to dalībvalstu centrālajām bankām, kuru naudas vienība ir euro un kas veido Eurosistēmu, īsteno Savienības monetāro politiku.

[..]

283. pants

1. Eiropas Centrālās bankas Padomē ir Eiropas Centrālās bankas Valdes locekļi un to dalībvalstu centrālo banku vadītāji, kuru valūta ir euro.

[..]”

2. Eiropas Centrālo banku sistēmas un Eiropas Centrālās bankas statūti

8. ECBS un ECB statūtu 14. panta nosaukums ir “Valstu centrālās bankas”, un tajā ir paredzēts:

“14.1. Saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 131. pantu katra dalībvalsts nodrošina, ka tās tiesību akti, tostarp tās centrālās bankas statūti, sader ar Līgumiem un šiem Statūtiem.

14.2. Valstu centrālo banku statūti īpaši paredz, ka valsts centrālās bankas vadītāja amata pilnvaru laiks ir vismaz pieci gadi.

Tikai tad, ja vadītājs vairs neatbilst nosacījumiem, kas vajadzīgi pienākumu veikšanai, vai ir izdarījis smagu pārkāpumu, viņu var atbrīvot no amata. Attiecīgais vadītājs vai ECB Padome var apstrīdēt šo lēmumu Tiesā, pamatojoties uz Līgumu vai jebkura to īstenošanai pieņemta akta pārkāpumu. Tiesvedību sāk attiecīgi divos mēnešos pēc tam, kad lēmums publicēts, vai pēc tam, kad prasītājs ir saņēmis paziņojumu par to, vai, ja tas nav saņemts, pēc dienas, kad prasītājs uzzina par šo lēmumu.

14.3. Valstu centrālās bankas ir ECBS sastāvdaļa un darbojas saskaņā ar ECB pamatnostādņem un norādījumiem. ECB Padome veic vajadzīgos pasākumus, lai nodrošinātu ECB pamatnostādņu un norādījumu ievērošanu, un pieprasa visu vajadzīgo informāciju.

[..]”

B. Latvijas tiesības

1. Kriminālprocesa likums

9. Kriminālprocesa likuma 249. panta pirmā daļa ir formulēta šādi:

“(1) Ja procesuālā piespiedu līdzekļa piemērošanas laikā ir zudis vai mainījies tā piemērošanas pamats, mainījušies piemērošanas nosacījumi, personas uzvedība vai ir noskaidroti citi apstākļi, kas noteica piespiedu līdzekļa izvēli, procesa virzītājs pieņem lēmumu par tā grozīšanu vai atcelšanu.”

10. Kriminālprocesa likuma 262. panta pirmās daļas 2) un 3) punktā un otrajā līdz piektajā daļā ir paredzēts:

“(1) Pirmstiesas procesā var pārsūdzēt procesa virzītāja pieņemto lēmumu par:

[..]

2) noteiktas nodarbošanās aizliegumu;

3) aizliegumu izbraukt no valsts;

[..]

(2) Šā panta pirmajā daļā minēto lēmumu var pārsūdzēt tikai tad, ja persona, kurai piemērots drošības līdzeklis, var pamatot, ka šā drošības līdzekļa noteikumi tai nav izpildāmi. Sūdzību izmeklēšanas tiesnesim var iesniegt pati persona, tās aizstāvis vai pārstāvis septiņu dienu laikā pēc tam, kad saņemta lēmuma par drošības līdzekļa piemērošanu kopija.

(3) Izmeklēšanas tiesnesis sūdzību izskata rakstveida procesā triju darba dienu laikā. Ja nepieciešams, tiesnesis pieprasa lietas materiālus un procesa virzītāja vai sūdzības iesniedzēja paskaidrojumus.

(4) Izmeklēšanas tiesnesis ar savu lēmumu var noraidīt sūdzību vai uzdot procesa virzītājam triju darba dienu laikā grozīt piemēroto drošības līdzekli vai tā noteikumus, vai noteikt drošības naudas apmēru.

(5) Izmeklēšanas tiesneša pieņemtā lēmuma kopiju nosūta procesa virzītājam, personai, kurai piemērots attiecīgais drošības līdzeklis, un sūdzības iesniedzējam. Lēmums nav pārsūdzams.”

11. Kriminālprocesa likuma 375. panta pirmajā daļā ir noteikts:

“(1) Kriminālprocesa laikā krimināllietā esošie materiāli ir izmeklēšanas noslēpums, un ar tiem drīkst iepazīties amatpersonas, kuras veic kriminālprocesu, kā arī personas, kurām minētās amatpersonas attiecīgos materiālus uzrāda šajā likumā paredzētajā kārtībā.”

2. Likums “Par Latvijas Banku”

12. Likuma “Par Latvijas Banku” 22. pantā ir noteikts:

“Latvijas Bankas prezidentu pēc ne mazāk kā desmit deputātu ierosinājuma ievēlē amatā Saeima.

Bankas prezidenta vietnieku un padomes locekļus pēc Latvijas Bankas prezidenta ierosinājuma apstiprina amatā Saeima.

Latvijas Bankas prezidenta, viņa vietnieka un padomes locekļu pilnvaru laiks ir 6 gadi. Ja kāds no bankas padomes locekļiem izstājas pirms termiņa, viņa vietā apstiprināms jauns padomes loceklis uz sešu gadu pilnvaru laiku.

Pirms šā panta trešajā daļā noteiktā termiņa Saeima var atbrīvot Latvijas Bankas prezidentu, viņa vietnieku un padomes locekli no amata tikai tad, ja:

- 1) ir saņemts viņa personīgs iesniegums par atkāpšanos no amata;
- 2) viņš ir izdarījis smagu pārkāpumu [ECBS un ECB statūtu] 14.2. panta izpratnē;
- 3) ir iestājies cits [ECBS un ECB statūtu] 14.2. pantā noteiktais gadījums attiecībā uz atbrīvošanu no amata.

Šā panta ceturtnās daļas 2. punktā minētajā gadījumā Saeima var lemt par Latvijas Bankas prezidenta, viņa vietnieka un padomes locekļa atbrīvošanu no amata pēc tam, kad ir stājies spēkā notiesājošs tiesas spriedums.

Latvijas Bankas prezidents Saeimas lēmumu par atbrīvošanu no amata var pārsūdzēt [ECBS un ECB statūtu] 14.2. pantā noteiktajā kārtībā. Latvijas Bankas prezidenta vietnieks un padomes loceklis Saeimas lēmumu par atbrīvošanu no amata var pārsūdzēt tiesā Administratīvā procesa likumā noteiktajā kārtībā.”

3. Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja likums

13. Saskaņā ar Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja likuma 2. panta pirmo un otro daļu:

“(1) Birojs ir tiešās pārvaldes iestāde, kas pilda šajā likumā noteiktās funkcijas korupcijas novēršanā un apkarošanā [..].

(2) Birojs atrodas Ministru kabineta pārraudzībā. Ministru kabinets institucionālo pārraudzību īsteno ar Ministru prezidenta starpniecību. Pārraudzība ietver Ministru prezidenta tiesības pārbaudīt Biroja priekšnieka pieņemto pārvaldes lēmumu tiesiskumu un atcelt prettiesiskus lēmumus, kā arī, konstatējot prettiesisku bezdarbību, dot rīkojumu pieņemt lēmumu. Ministru kabineta tiesības īstenot pārraudzību neattiecas uz lēmumiem, ko Birojs pieņem, pildot šā likuma 7., 8., 9. un 9.¹ pantā minētās funkcijas.”

14. Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja likuma 8. panta pirmās daļas 2. punktā ir paredzēts:

“(1) Birojs korupcijas apkarošanā pilda šādas funkcijas:

[..]

2) veic izmeklēšanu un operatīvo darbību, lai atklātu Krimināllikumā paredzētos noziedzīgos nodarījumus valsts institūciju dienestā, ja tie ir saistīti ar korupciju.”

III. Tiesvedības konteksts

15. 2013. gada 31. oktobrī Ilmārs Rimšēvičs ar Saeimas lēmumu atkārtoti tika iecelts Latvijas Bankas prezidenta amatā uz jaunu sešus gadus ilgu pilnvaru termiņu no 2013. gada 21. decembra līdz 2019. gada 21. decembrim.

16. Pēc tam, kad KNAB 2018. gada 15. februārī bija uzsācis pirmstiesas izmeklēšanu saistībā ar aizdomām, ka I. Rimšēvičs, būdams Latvijas Bankas prezidents, ir izdarījis noziedzīgu nodarījumu, pieprasot un pieņemot kukuli, 2018. gada 17. februārī viņš tika aizturēts.

17. 2018. gada 19. februārī I. Rimšēvičs tika atbrīvots, samaksājot drošības naudu. Tajā pašā dienā KNAB Izmeklēšanas nodaļas vadītāja vietniece pieņēma lēmumu par I. Rimšēviča atzīšanu par aizdomās turēto, kurā tika izklāstīti viņam pārmestie nodarījumi un uzskaitīti pieejamie pierādījumi, kā arī lēmumu, ar ko viņam papildus drošības naudai tika piemēroti vairāki drošības līdzekļi, proti, noteiktas nodarbošanās aizliegums, it īpaši aizliegums ieņemt Latvijas Bankas prezidenta amatu, aizliegums tuvoties noteiktām personām un aizliegums izbraukt no valsts bez iepriekšējas atļaujas. Tika precizēts, ka šiem drošības līdzekļiem būtu jāpaliek spēkā pirmstiesas izmeklēšanas laikā līdz to grozīšanai vai atcelšanai.

18. 2018. gada 27. februārī Rīgas rajona tiesas izmeklēšanas tiesnese noraidīja I. Rimšēviča sūdzību par diviem KNAB piemērotajiem drošības līdzekļiem, proti, par noteiktas nodarbošanās aizliegumu un par aizliegumu izbraukt no valsts bez atļaujas.

19. 2018. gada 1. jūnijā KNAB Izmeklēšanas nodaļas vadītāja vietniece pieņēma jaunu lēmumu par I. Rimšēviča atzīšanu par aizdomās turēto, kurā bija iekļauti jauni fakti.

20. 2018. gada 28. jūnijā Latvijas Republikas Ģenerālprokuratūras prokurore pieņēma lēmumu par I. Rimšēviča saukšanu pie kriminālatbildības (apsūdzība).

21. 2018. gada 20. jūlijā Tiesas priekšsēdētāja vietnieks izdeva rīkojumu Latvijas Republikai veikt vajadzīgos pasākumus, lai līdz brīdim, kad tiek pasludināts galīgais nolēmums lietā C-238/18, tiktu apturēti Ilmāram Rimšēvičam piemērotie drošības līdzekļi, ciktāl šie līdzekļi liedz viņam iecelt aizstājēju, kas darbotos kā ECB Padomes loceklis⁸.

22. 2018. gada 25. jūlijā Latvijas Republikas Ģenerālprokuratūras prokurore pieņēma lēmumu par I. Rimšēvičam piemēroto drošības līdzekļu nosacījumu grozīšanu. 2018. gada 1. augustā I. Rimšēvičs iesniedza sūdzību, apstrīdot grozītos drošības līdzekļus. 2018. gada 22. augustā Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas izmeklēšanas tiesnese daļēji apmierināja I. Rimšēviča sūdzību. 2018. gada 28. augustā Latvijas Republikas Ģenerālprokuratūras prokurore pieņēma lēmumu, ar kuru no jauna tika grozīti I. Rimšēvičam piemērotie drošības līdzekļi.

IV. Tiesvedības Tiesā un lietas dalībnieku prasījumi

23. Ar dokumentu, kas Tiesas kancelejā iesniegts 2018. gada 16. martā, I. Rimšēvičs cēla prasību lietā C-202/18.

⁸ Skat. šo secinājumu 31. punktu.

24. I. Rimšēviča prasījumi Tiesai ir šādi:

- 1) atzīt, ka prasītājs ar Latvijas Republikas vārdā pieņemto Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja 2018. gada 19. februāra lēmumu par drošības līdzekļu piemērošanu no Latvijas Bankas prezidenta amata ir atcelts prettiesiski;
- 2) atzīt, ka prasītājam ar Latvijas Republikas vārdā pieņemto Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja 2018. gada 19. februāra lēmumu par drošības līdzekļu piemērošanu piemērotais drošības līdzeklis – noteiktas nodarbošanās aizliegums, ar kuru prasītājam ir aizliegts īstenot Latvijas Bankas prezidenta funkcijas un tiesības, – ir piemērots prettiesiski;
- 3) atzīt, ka prasītājam no Latvijas Republikas vārdā pieņemtā Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja 2018. gada 19. februāra lēmuma par drošības līdzekļu piemērošanu izrietošie ierobežojumi pildīt Eiropas Centrālās bankas Padomes locekļa funkcijas un tiesības ir piemēroti prettiesiski.

25. Latvijas Republika savā iebildumu rakstā lietā C-202/18 lūdz Tiesu pilnībā noraidīt I. Rimšēviča prasību.

26. Ar dokumentu, kas Tiesas kancelejā iesniegts 2018. gada 3. aprīlī, ECB cēla prasību lietā C-238/18.

27. ECB prasījumi Tiesai ir šādi:

- 1) prasīt Latvijas Republikai, lai tā sniedz visu attiecīgo informāciju, kas saistīta ar pašreizējo izmeklēšanu, kuru KNAB veic pret Latvijas Bankas prezidentu, saskaņā ar Eiropas Savienības Tiesas statūtu 24. panta pirmo daļu un Tiesas Reglamenta 62. pantu, un
- 2) atzīt saskaņā ar ECBS un ECB statūtu 14.2. pantu, ka Latvijas Republika ir pārkāpusi minētā noteikuma otro daļu, jo:
 - Latvijas Bankas prezidents ir atbrīvots no amata pirms notiesājoša tādas neatkarīgas tiesas sprieduma, kura izskatījusi lietu pēc būtības, un,
 - ja to apstiprina Latvijas Republikas sniegtie fakti, nav ārkārtēju apstākļu, kas šajā lietā pamato atbrīvošanu no amata;
- 3) piespriest Latvijas Republikai atlīdzināt tiesāšanās izdevumus.

28. Turklāt ar atsevišķiem dokumentiem, kas Tiesas kancelejā iesniegti tajā pašā dienā, kad iesniegts ECB prasības pieteikums, ECB saskaņā ar Reglamenta 53. panta 4. punktu un 133. pantu lūdza Tiesu piemērot lietai C-238/18 paātrināto tiesvedību un atbilstoši LESD 279. pantam un Reglamenta 160. pantam iesniedza pieteikumu par pagaidu pasākumiem, kas reģistrēts ar numuru C-238/18 R.

29. Savā iebildumu rakstā lietā C-238/18 Latvijas Republika lūdz Tiesu pilnībā noraidīt ECB prasību.

30. Ar 2018. gada 12. jūnija rīkojumiem Rimšēvičs/Latvija⁹ un ECB/Latvija¹⁰ Tiesas priekšsēdētājs nolēma piemērot lietām C-202/18 un C-238/18 paātrināto tiesvedību saskaņā ar Reglamenta 133. pantu.

⁹ C-202/18, nav publicēts, EU:C:2018:489.

¹⁰ C-238/18, nav publicēts, EU:C:2018:488.

31. Ar 2018. gada 20. jūlija rīkojumu par pagaidu noregulējumu lietā ECB/Latvija¹¹ Tiesas priekšsēdētāja vietnieks uzdeva Latvijas Republikai veikt vajadzīgos pasākumus, lai līdz brīdim, kad tiek pasludināts galīgais nolēmums lietā C-238/18, tiktu apturēti drošības līdzekļi, kurus KNAB 2018. gada 19. februārī piemēroja I. Rimšēvičam, ciktāl šie līdzekļi liedz viņam iecelt aizstājēju, kas darbotos kā ECB Padomes loceklis. Pārējā daļā pieteikums par pagaidu noregulējumu tika noraidīts, un lēmuma par tiesāšanās izdevumiem pieņemšana tika atlikta.

32. 2018. gada 25. septembrī notika kopīga tiesas sēde lietās C-202/18 un C-238/18.

33. Kopīgajā tiesas sēdē Tiesa lūdza Latvijas Republiku astoņu dienu laikā iesniegt tai visus vajadzīgos dokumentus, kas pamato Latvijas Bankas prezidentam piemērotos drošības līdzekļus, un lēmumu par viņa saukšanu pie kriminālatbildības.

34. 2018. gada 2. oktobrī Latvijas Republika iesniedza 2018. gada 28. jūnija lēmumu par I. Rimšēviča saukšanu pie kriminālatbildības, kā arī 43 citus dokumentus. Šie dokumenti tika paziņoti I. Rimšēvičam un ECB, un tie iesniedza savus apsvērumus 2018. gada 19. oktobrī.

V. Vērtējums

35. Šīs ir pirmās lietas, kas tikušas ierosinātas, pamatojoties uz ECBS un ECB statūtu 14.2. pantu. Tādēļ ir lietderīgi aplūkot noteiktus aspektus, kas attiecas uz atbilstoši šai tiesību normai celto prasību aprisēm (A), pēc tam pievērsties jautājumam par konkrētajā gadījumā I. Rimšēviča un ECB celto prasību pieņemamību (B) un pēc tam – šo prasību analīzei pēc būtības.

A. Par ECBS un ECB statūtu 14.2. pantā paredzētās prasības aprisēm

1. Par prasības iedabu

36. ECBS un ECB statūtu 14.2. pantā paredzētajam tiesību aizsardzības līdzeklim ir *sui generis* raksturs to tiesību aizsardzības līdzekļu sistēmā, kas var tikt īstenoti Savienības tiesā, jo tas dod valsts centrālās bankas vadītājam un ECB¹² iespēju tieši pakļaut Tiesas kontrolei kādu valsts iestādes pieņemtu aktu.

37. Proti, valstu centrālās bankas patiešām pilda būtisku funkciju ECBS ietvaros un Savienības monetārās politikas īstenošanā. Tomēr – līdzīgi kā citas dalībvalstu struktūras, kas ir atbildīgas par Savienības tiesību īstenošanu, – šīs bankas ietilpst valsts rīcības jomā, ciktāl runa ir par to sastāvu un funkcionēšanas noteikumiem. Sistēmā, kas izveidota ar LESD 131. pantu un ECBS un ECB statūtu 14. pantu, tādu noteikumu pieņemšana un piemērošana, kuri reglamentē dalībvalstu centrālo banku vadītāju iecelšanu amatā un atbrīvošanu no amata, tātad ir dalībvalstu kompetencē.

¹¹ C-238/18 R, nav publicēts, EU:C:2018:581.

¹² Saskaņā ar ECBS un ECB statūtu 35.5. pantu Eiropas Centrālās bankas lēmumu vērsties Eiropas Savienības Tiesā parasti pieņem ECB Padome. Savukārt minēto statūtu 14.2. pantā ir noteikts, ka šajā tiesību normā paredzēto prasību var celt attiecīgais vadītājs vai ECB Padome. Tomēr ir jāsecina, ka ECBS un ECB statūtu 14.2. pants vienīgi atspoguļo ECB Padomes iekšējo kompetenci Eiropas Centrālajā bankā lemt par prasības celšanu un ka ar šo pantu ECB Padomei prasības celšanas tiesības netiek piešķirtas pašas Eiropas Centrālās bankas vietā, to aplūkojot kopumā. Līdz ar to ir taisnība, ka konkrētajā gadījumā tieši ECB ir cēlusi prasību lietā C-238/18, tajā pašā laikā atzīmējot, ka lēmumu vērsties Tiesā ir pieņēmusi ECB Padome.

38. Vai ECBS un ECB statūtu 14.2. pantā paredzētais tiesību aizsardzības līdzeklis ir jāaplūko kā prasība atcelt tiesību aktu, neraugoties uz to, ka LESD noteiktajā tiesību aizsardzības līdzekļu sistēmā prasība atcelt tiesību aktu principā ir domāta tikai gadījumiem, kas saistīti ar Savienības iestāžu aktu īstenošanu¹³? Vai arī šī prasība – līdzīgi kā prasība sakarā ar pienākumu neizpildi – ir jāaplūko kā prasība, ar kuru tiek lūgts konstatēt, ka dalībvalsts nav izpildījusi savus pienākumus, pat ja parasti tiesības celt Savienības tiesā prasību saistībā ar šādu pienākumu neizpildi ir Eiropas Komisijai un pārējām dalībvalstīm¹⁴?

39. Papildus minētajiem teorētiskajiem izaicinājumiem nav mazsvarīgas arī praktiskās sekas, ko rada atbilde uz jautājumu par šo prasību iedabu. Ja Tiesa atceltu KNAB lēmumu, ar kuru I. Rimšēvičam tika piemēroti apstrīdētie drošības līdzekļi, viņš varētu atsākt savu amata pienākumu izpildi uzreiz pēc Tiesas sprieduma pasludināšanas. Savukārt, ja Tiesa vienīgi konstatētu, ka attiecīgie drošības līdzekļi nav saderīgi ar ECBS un ECB statūtiem, Latvijas Republikai būtu jāveic vajadzīgie pasākumi, lai nodrošinātu Tiesas sprieduma izpildi savā iekšējā tiesiskajā iekārtā.

40. I. Rimšēvičs un ECB, kā izriet no to prasījumu formulējuma un kā tie to ir apstiprinājuši tiesas sēdē, vēlas panākt no Tiesas deklaratīvu spriedumu, ar kuru tiktu konstatēts, ka, piemērojot apstrīdētos drošības līdzekļus I. Rimšēvičam, Latvijas Republika ir pārkāpusi ECBS un ECB statūtu 14.2. pantu. Pēc šāda Tiesas pasludināta deklaratīva sprieduma Latvijas iestādēm būtu jāveic vajadzīgie pasākumi, lai to izpildītu valsts līmenī.

41. Lai noteiktu ar ECBS un ECB statūtu 14.2. pantu ieviestās prasības iedabu, kā arī to, kāds būtu Tiesas uzdevums, ja pie tās vērsas saskaņā ar minēto tiesību normu, ir jāņem vērā ne vien tās teksts, bet arī tiesiskā regulējuma, kurā šī norma ir iekļauta, vispārīgā sistēma un konteksts, minētā regulējuma mērķi un uzdevumi¹⁵, kā arī tā rašanās vēsture¹⁶.

a) Teksts un rašanās vēsture

42. Vispirms ECBS un ECB statūtu 14.2. pantā nav precizēta tās prasības iedaba, kas ir pieejama, lai panāktu lēmuma par centrālās bankas vadītāja atbrīvošanu no amata kontroli Tiesā.

13 Šajā nozīmē skat. rīkojumu, 1983. gada 5. oktobris, *Chatzidakis Nevas/Atēnu juristu sociālās labklājības fonds* (142/83, EU:C:1983:267, 3. un 4. punkts), un spriedumu, 1993. gada 30. jūnijs, *Parlaments/Padome un Komisija* (C-181/91 un C-248/91, EU:C:1993:271, 12. punkts).

14 Vispārējās tiesas rīkojums, 1995. gada 23. janvāris, *Bilanzbuchhalter/Komisija* (T-84/94, EU:T:1995:9, 26. punkts). Saistībā ar īpašām ECB pilnvarām vērsties Tiesā atbilstoši LESD 271. panta d) punktam, lūdzot konstatēt, ka valsts centrālā banka nav izpildījusi savus pienākumus, skat. šo secinājumu 25. zemsvītras piezīmi.

15 Skat. *ex multis* spriedumus, 2012. gada 14. jūnijs, *Banco Español de Crédito* (C-618/10, EU:C:2012:349, 61. punkts); 2016. gada 14. janvāris, *Vodafone* (C-395/14, EU:C:2016:9, 40. punkts), un 2018. gada 25. janvāris, *Komisija/Čehijas Republika* (C-314/16, EU:C:2018:42, 47. punkts).

16 Skat. manu viedokli lietā *Pringle* (C-370/12, EU:C:2012:675, 127.–131. punkts); spriedumu, 2012. gada 27. novembris, *Pringle* (C-370/12, EU:C:2012:756, 135. punkts); manus secinājumus lietā *Inuit Tapiriit Kanatami u.c./Parlaments un Padome* (C-583/11 P, EU:C:2013:21, 32. punkts), kā arī spriedumu, 2013. gada 3. oktobris, *Inuit Tapiriit Kanatami u.c./Parlaments un Padome* (C-583/11 P, EU:C:2013:625, 59. un 70. punkts).

43. Ir taisnība, ka dažās valodu redakcijās, tostarp franču valodas redakcijā, ECBS un ECB statūtu 14.2. pantā ir paredzēta prasība “pret” (*contre*) lēmumu par vadītāja atbrīvošanu no amata – līdzīgi tam, kā LESD 263. panta ceturtajā daļā ir paredzēta prasība “par tiesību aktu [...]” (*contre les actes* [...])¹⁷. Turklāt vairumā valodu redakciju ECBS un ECB statūtu 14.2. pantā aprakstītā situācija, kurā var tikt celta prasība, “pamatojoties uz Līgumu vai jebkura to īstenošanai pieņemta akta pārkāpumu”, un pēdējais teikums attiecībā uz termiņu ir praktiski identiski formulējumam, kas – līdzīgos vārdos – ietverts LESD 263. panta otrajā un sestajā daļā.

44. Tomēr, ņemot vērā ECBS un ECB statūtu 14.2. panta rašanās vēsturi, šie terminoloģijas elementi, šķiet, neliecina par likumdevēja apzinātu izvēli par labu tam, lai šajā tiesību normā paredzētā prasība tiktu klasificēta kā prasība atcelt tiesību aktu.

45. Pirmkārt, ECBS un ECB statūtu, ko bija paredzēts iekļaut Māstrihtas līgumā, tekstu valstu centrālo banku vadītāji sagatavoja vienīgi angļu valodā¹⁸.

46. Šajā kontekstā iesniegtajos priekšlikumos bija ietverts vienīgi formulējums, kurš joprojām ir atrodams pašreizējā angļu valodas redakcijā un saskaņā ar kuru lēmums par vadītāja atbrīvošanu no amata “may be referred to the Court of Justice”¹⁹. Tas pats attiecas uz starpvaldību konferences par Ekonomikas un monetāro savienību prezidentūras 1991. gada 30. oktobra priekšlikumu²⁰.

47. Līdz ar to apstākļi, ka dažās ECBS un ECB statūtu 14.2. panta valodu redakcijās ir minēta prasība “pret” lēmumu par atbrīvošanu no amata, ir izskaidrojams ar tulkošanas procesam raksturīgajām nejausībām. Tātad šis apstākļi nevar liecināt par likumdevēja lēmumu šajā tiesību normā paredzēto prasību iecerēt kā prasību atcelt tiesību aktu. Šo analīzi apstiprina fakts, ka daudzās ECBS un ECB statūtu 14.2. panta valodu redakcijās nav lietots formulējums, kas atgādinātu LESD 263. panta ceturto daļu²¹.

17 Skat. franču valodas redakcijā “[u]n recours contre la décision prise à cet effet peut être introduit” (ECBS un ECB statūtu 14.2. pants) salīdzinājumā ar “[t]oute personne [...] peut former [...] un recours contre les actes [...]” (LESD 263. panta ceturta daļa); holandiešu valodas redakcijā “[t]egen een besluit daartoe kan de betrokken president of de Raad van bestuur beroep instellen” (ECBS un ECB statūtu 14.2. pants) salīdzinājumā ar “[i]edere natuurlijke of rechtspersoon kan [...] beroep instellen tegen handelingen [...]” (LESD 263. panta ceturta daļa); vācu valodas redakcijā “[g]egen einen entsprechenden Beschluss kann der betreffende Präsident einer nationalen Zentralbank oder der EZB-Rat [...] den Gerichtshof anrufen” (ECBS un ECB statūtu 14.2. pants) salīdzinājumā ar “[j]ede [...] Person kann [...] gegen [...] Handlungen [...] Klage erheben” (LESD 263. panta ceturta daļa) un latviešu valodas redakcijā “var apstrīdēt šo lēmumu” (ECBS un ECB statūtu 14.2. pants) salīdzinājumā ar “jebkura [...] persona [...] var celt prasību par tiesību aktu” (LESD 263. panta ceturta daļa).

18 Skat. valstu centrālo banku 1990. gada 27. novembra priekšlikumu, kas publicēts *Agence Europe, Europe/Documents*, Nr. 1669/1670, 1990. gada 8. decembris, 1. un 6. lpp. dokumentā PDF formātā (https://www.ecb.europa.eu/ecb/access_to_documents/document/cog_pubaccess/shared/data/ecb.dr.parcg2007_0005draftstatute.en.pdf?c34e41042567a5832ffd2adb7e5baa48), kā arī viņu 1991. gada 26. aprīļa priekšlikumu (CONF-UEM 1613/91), 1. un 12. lpp. dokumentā PDF formātā (https://www.ecb.europa.eu/ecb/access_to_documents/document/cog_pubaccess/shared/data/ecb.dr.parcg2007_0010draftstatute.en.pdf?77031b02df114d03b2da29d4d1ccf33d).

19 Savukārt LESD 263. panta ceturta daļas angļu valodas redakcijā ir teikts, ka “[a]ny natural or legal person may [...] institute proceedings against an act [...]”.

20 Skat. starpvaldību konferences par Ekonomikas un monetārās savienību prezidentūras 1991. gada 28. oktobra priekšlikumu (SN 3738/91 (UEM 82)), 47. lpp. dokumentā PDF formātā (<http://ec.europa.eu/dorie/fileDownload.do?sessionId=Xy2HP92HJVCBrNG02Sws0j2QqCrpL968JIDwYGH2GL1BTJ2Q1V1233738690?docId=409907&cardId=409907>).

21 Papildus angļu valodas redakcijai (šo secinājumu 46. punkts un 18. zemsvītras piezīme) skat. spāņu valodas redakcijā “[e]l gobernador afectado o el Consejo de Gobierno podrán recurrir las decisiones al respecto ante el Tribunal de Justicia” (ECBS un ECB statūtu 14.2. pants) salīdzinājumā ar “[t]oda persona [...] podrá interponer recurso [...] contra los actos” (LESD 263. panta ceturta daļa); itāļu valodas redakcijā “[u]na decisione in questo senso può essere portata dinanzi alla Corte di giustizia” (ECBS un ECB statūtu 14.2. pants) salīdzinājumā ar “[q]ualsiasi persona [...] può proporre [...] un ricorso contro gli atti” (LESD 263. panta ceturta daļa); portugāļu valodas redakcijā “[o] governador em causa ou o Conselho do BCE podem interpor recurso da decisão de demissão para o Tribunal de Justiça” (ECBS un ECB statūtu 14.2. pants) salīdzinājumā ar “[q]ualquer pessoa [...] pode interpor [...] recursos contra os atos [...]” (LESD 263. panta ceturta daļa), vai arī dāņu valodas redakcijā “[e]n afgørelse om afskedigelse kan af den pågældende centralbankchef eller af Styrelsesrådet indbringes for Domstolen” (ECBS un ECB statūtu 14.2. pants) salīdzinājumā ar “[e]nhver [...] person kan [...] indbringe klage med henblik på prøvelse af retsakter [...]” (LESD 263. panta ceturta daļa).

48. Otrkārt, ECBS un ECB statūtu 14.2. panta redakcijas, kas ietverta Māstrihtas līgumā, kurš pieņemts 1991. gada 9.–11. decembrī notikušajā Eiropadomes konferencē Māstrihtā un pēc tam parakstīts 1992. gada februārī, turpinājumā ir iekļauta norāde, saskaņā ar kuru prasība var tikt celta, “pamatojoties uz Līgumu vai jebkura to īstenošanai pieņemta akta pārkāpumu”, kā arī pēdējais teikums, kas attiecas uz prasības celšanas termiņu.

49. Ir taisnība, ka abi šie elementi pat to angļu valodas redakcijā šķiet esam “patapināti” no LESD 263. panta otrās un sestās daļas priekšteča. Tomēr komentāros, kas pievienoti dažādām secīgām ECBS un ECB statūtu versijām, un ar tām saistītajās diskusijās²² nav atrodamas nekādas norādes uz debatēm par prasības, ko paredzēts celt par lēmumu par centrālās bankas vadītāja atbrīvošanu no amata, iedabu.

50. Līdz ar to nav nekādu norāžu, kas ļautu secināt, ka apstākļi, ka iepriekšējos punktos minētie divi elementi tika ieviesti pēdējā brīdī²³, liecinātu par konceptuālu likumdevēja izvēli par labu tādai prasībai atcelt tiesību aktu, kas būtu iecerēta pēc LESD 263. pantā paredzētās prasības parauga. Ir iespējams, ka termiņa ieviešana drīzāk atbilst vēlmei nodrošināt ātrumu un tiesisko drošību gadījumos, kad tiek apstrīdēta centrālās bankas vadītāja atbrīvošana no amata.

51. Šādu interpretāciju apstiprina fakts, ka ECBS un ECB statūtu 14. pantā nav ietverta norma, kas būtu līdzvērtīga LESD 264. pantam, ar kuru ir noteikts tiesas uzdevums LESD 263. pantā paredzētās prasības gadījumā, nosakot, ka, ja prasība ir pamatota, tiesa apstrīdēto tiesību aktu pasludina par spēkā neesošu.

b) Sistēmiskā un teleoloģiskā interpretācija

52. Tā kā ECBS un ECB statūtu 14.2. panta formulējums un rašanās vēsture neļauj sniegt Tiesai skaidru atbildi attiecībā uz šajā tiesību normā paredzētās prasības iedabu, ir jāaplūko tiesiskā regulējuma, kurā tā ietilpst, vispārīgā sistēma un konteksts, kā arī šī regulējuma mērķi un uzdevumi.

53. Ņemot vērā ar Līgumiem ieviestās tiesību aizsardzības līdzekļu sistēmas struktūru, ECBS un ECB statūtu 14.2. pantā paredzētais tiesību aizsardzības līdzeklis loģiski būtu aplūkojams nevis kā prasība atcelt tiesību aktu, bet gan kā prasība par konstatēšanu, kas būtu līdzīga prasībai sakarā ar pienākumu neizpildi.

54. Tādējādi Savienības tiesā izmantojamo tiesību aizsardzības līdzekļu sistēma ietver divas jomas, kas, protams, ir savstarpēji saistītas, taču skaidri nošķirtas. Pirmā joma attiecas uz Savienības iestādēm un struktūrām, kuru akti ir pakļauti tiesiskuma kontrolei un Savienības tiesas pilnvarām tos atcelt. Īstenojot šīs atcelšanas pilnvaras, tiek tieši grozīta Savienības aktu jomas juridiskā kārtība, – atceltā akta iedarbība tiek nekavējoties izbeigta. Apstākļi, ka LESD 266. pantā ir paredzēts, ka sprieduma izpilde var ietvert citus pasākumus, kuri ir jāveic atceltā akta izdevējai iestādei, nekādi nemazina šīs prasībai atcelt tiesību aktu raksturīgās sekas.

55. Turpretim otrajā jomā, kas attiecas uz dalībvalstīm un to struktūrām un iestādēm, Savienības tiesa rīkojas, nevis tieši pārveidojot valsts tiesisko kārtību, bet tikai konstatējot, ka kāds valsts tiesību akts vai tiesiskā situācija nav saderīgi ar Savienības tiesībām un attiecīgās dalībvalsts pienākumiem atbilstoši Līgumiem. Šī atšķirība veidā, kādā notiek tiesas iejaukšanās, atspoguļo sistēmisko atšķirību starp

22 Skat. Van den Berg, C. C. A., *The Making of the Statute of the European System of Central Banks*, Amsterdamā, 2005, 137. un nākamās lpp. (stāsts par diskusijām attiecībā uz ECBS un ECB statūtu 14.1. un 14.2. pantu; tajā nav nekādas atsauces uz diskusijām par 14.2. pantā paredzētās prasības iedabu), kā arī 495.–497. lpp. (tur autors uzskaita visus aplūkotos dokumentus un paskaidro, ka ir personīgi piedalījies lielākajā daļā darba grupu diskusiju (496. lpp.)); turklāt 1991. gada novembra un decembra *Agence Europe* publikācijas *Bulletin quotidien Europe* eksemplāros, kuros tostarp ir ietverta informācija par diskusijām attiecībā uz Ekonomikas un monetāro savienību ministriju līmeni, tāpat nekas nav atrodams saistībā ar diskusijām par ECBS un ECB statūtu 14.2. pantā paredzēto prasību.

23 No šo secinājumu 46. un 48. punktā minētajiem datumiem un dokumentiem izriet, ka šie elementi ir ieviesti dažas nedēļas ilgā laikposmā starp 1991. gada 30. oktobra starpvaldību konferenci par Ekonomikas un monetāro savienību un Māstrihtas līguma pieņemšanu 1991. gada 9.–11. decembrī notikušajā Eiropadomes konferencē.

Savienības iestāžu un struktūru rīcības jomu un dalībvalstu rīcības jomu, – Savienības tiesa, tieši veidojot daļu no pirmās jomas un rīkojoties tajā kā Savienības iestāde, savukārt neietilpst otrajā jomā, kurā katrai dalībvalstij ir īpaša sistēma, kurā valsts iestādes, tostarp tiesas, ir atbildīgas par Savienības tiesas spriedumu īstenošanu. Tātad dalībvalstu rīcības jomā tieši tām ir jāveic izmaiņas valsts tiesiskajā kārtībā, nosakot sekas, kas izriet no Tiesas spriedumiem attiecībā uz attiecīgo valsts tiesību aktu juridisko esamību.

56. Turklāt šai minēto divu jomu norobežošanai atbilst arī apstākļi, ka saistībā ar ECBS un ECB statūtu 14.2. pantu Tiesā tiek apstrīdēts dalībvalsts lēmums par centrālās bankas vadītāja atbrīvošanu no amata, nevis tiek iesniegts šis dalībvalsts prasības pieteikums, lūdzot, lai Tiesa pati veiktu šādu atbrīvošanu no amata. Proti, atšķirībā no tā, kas ir paredzēts attiecībā uz Savienības iestāžu locekļiem²⁴, Tiesas kompetencē nav tieši lemt par valstu centrālo banku vadītāju atbrīvošanu no amata, jo viņus var iecelt un atbrīvot no amata tikai valsts iestādes²⁵.

57. Līdz ar to tāpat ir loģiski, ka ECBS un ECB statūtu 14.2. pantā kā gadījums, kurā var tikt celta prasība, ir minēts tikai Līgumu vai jebkura to īstenošanai pieņemta akta pārkāpums, nevis – kā tas ir LESD 263. panta otrajā daļā – arī kompetences trūkums, būtisku procedūras noteikumu pārkāpums vai pilnvaru nepareiza izmantošana. Proti, šiem trīs pēdējiem minētajiem prasības celšanas gadījumiem nav nozīmes saistībā ar Tiesas veiktu kontroli attiecībā uz lēmumu par centrālās bankas vadītāja atbrīvošanu no amata. Šis lēmums, ņemot vērā tā ārējo tiesiskumu un tā autora kompetenci, ietilpst dalībvalstu rīcības jomā, proti, uz to attiecas valsts tiesību normas un valstu tiesu kontrole. Kontrole, ko veic Tiesa, attiecas tikai uz jautājumu, vai ir īstenojušies ECBS un ECB statūtu 14.2. pantā paredzētie nosacījumi vadītāja atbrīvošanai no amata²⁶.

58. Savienības tiesas pilnvaru atcelt tiesību aktus īstenošana saistībā ar ECBS un ECB statūtu 14.2. pantā paredzēto prasību tātad izpludinātu robežu starp Savienības rīcības jomu un dalībvalstu rīcības jomu.

59. Protams, ja Tiesai būtu piešķirtas pilnvaras atcelt lēmumu, ar kuru vadītājs nepamatoti ir ticis atbrīvots no amata, tas būtu ļoti efektīvs līdzeklis, lai aizsargātu ECBS un ECB statūtu 14.2. panta mērķi, proti, nodrošināt valstu centrālo banku vadītāju neatkarību.

60. Tomēr valsts iestādes pieņemta akta atcelšana būtu ne vien neparasta, bet arī ārkārtīgi dziļa iejaukšanās dalībvalstu kompetences jomā un to procesuālajā autonomijā. Ņemot vērā, cik liela konstitucionāla nozīme ir LES 4. un 5. pantā nostiprinātajiem subsidiaritātes un kompetences piešķiršanas principiem, šādas iejaukšanās iespējai būtu bijis jābūt skaidri paredzētai Līgumos.

61. Turklāt apstākļi, ka Savienības tiesai ir jātaisa tikai deklaratīvs nolēmums, nevis nolēmums par atcelšanu, nekādi nemazina tās iejaukšanās juridisko spēku, – dalībvalstīm – tāpat kā Savienības iestādēm un struktūrām – ir pienākums izpildīt tās spriedumus.

24 It īpaši attiecībā uz Komisiju skat. LESD 247. pantu (Tiesa var atlaist Komisijas locekļus no amata pēc Padomes vai Komisijas pieteikuma), attiecībā uz Eiropas Savienības Tiesu skat. Eiropas Savienības Tiesas statūtu 6. panta pirmo daļu (tās locekļus var atlaist no amata atbilstoši vienprātīgam Tiesas tiesnešu un ģenerāladvokātu atzinumam), attiecībā uz ECB Valdi skat. ECBS un ECB statūtu 11.4. pantu (Tiesa var atlaist locekļus no amata pēc ECB Padomes vai Valdes lūguma), attiecībā uz Eiropas Savienības Revīzijas palātu skat. LESD 286. panta 6. punktu (Tiesa var atlaist no amata locekļus pēc Revīzijas palātas lūguma) un attiecībā uz Eiropas ombudu skat. LESD 228. panta 2. punktu (Tiesa var viņu atlaist pēc Eiropas Parlamenta lūguma).

25 Atšķirībā no situācijas, kurā ir ECB Valdes locekļi (skat. iepriekšējo zemsvītras piezīmi), kuri tiek iecelti saskaņā ar ECBS un ECB statūtu 11. pantā paredzēto procedūru un tādējādi ietilpst Savienības rīcības jomā, ECB tātad nevar tieši lūgt atbrīvot no amata centrālo banku vadītājus, kas ir ECB Padomes locekļi. Ja ECB secinātu, ka kādas centrālās bankas vadītājs būtu jāatbrīvo no amata, tā visdrīzāk izmantotu LESD 271. panta d) punktu, kas tai ļauj celt Tiesā prasību sakarā ar pienākumu neizpildi pret valsts centrālo banku, ja ECB uzskata, ka šī banka nav izpildījusi kādu no Līgumos paredzētajiem pienākumiem.

26 Šajā ziņā skat. šo secinājumu 151.–160. punktu.

62. Tātad, ja, izskatot ECBS un ECB statūtu 14.2. pantā paredzēto prasību, Tiesa konstatē lēmuma par vadītāja atbrīvošanu no amata nepieļaujamību, nevis atceļ šo lēmumu, dalībvalstīm ir tāds pats pienākums nekavējoties darīt visu vajadzīgo Tiesas nolēmuma izpildei. Pretējā gadījumā Komisija varētu ierosināt LESD 258.–260. pantā paredzēto procedūru, kas ir Līgumos paredzēts līdzeklis, lai piespiestu dalībvalstis ievērot savus pienākumus.

2. Par atbildētāju lietā

63. Tēze, ka ECBS un ECB statūtu 14.2. pantā paredzētā prasība ir aplūkojama kā prasība par konstatēšanu, kas ir līdzīga prasībai sakarā ar pienākumu neizpildi, tāpat ir loģiska, ņemot vērā tā praktisko piemērošanu.

64. ECBS un ECB statūtu 14.2. pantā nav precizēts jautājums par to, kas ir atbildētājs lietā, kurā tiek izskatīta tajā paredzētā prasība.

65. Šajos apstākļos sekošana prasības sakarā ar pienākumu neizpildi paraugam ļauj uzskatīt, ka prasība par lēmumu par valsts centrālās bankas vadītāja atbrīvošanu no amata ir jāceļ pret attiecīgo dalībvalsti kopumā, kurai ir piedēvējamas visas tās iestāžu un pārvaldes institūciju darbības. Tātad tieši dalībvalstij ir jāizstāv lēmums par tās centrālās bankas vadītāja atbrīvošanu no amata, kā arī jānodrošina topošā Tiesas sprieduma īstenošana savās iekšējās tiesiskajās attiecībās.

66. Turklāt būtu grūti iedomāties, ka Tiesas priekšā stātos nevis dalībvalsts kopumā, bet gan tās iestāde, kas ir atbildīga par apstrīdētā pasākuma veikšanu – kā tas varētu būt attiecībā uz prasību, kurai par paraugu būtu prasība atcelt tiesību aktu. Vai Tiesai valsts līmenī būtu jāidentificē lēmuma, ar kuru vadītājs ir atbrīvots no amata, autors vai pat jānoskaidro, vai valsts iestādei saskaņā ar valsts tiesībām ir pašai sava, no dalībvalsts juridiskās personības nošķirta juridiskā personība, kas ļautu to iesūdzēt tiesā? Un kas notiktu, ja lēmumu par centrālās bankas vadītāja atbrīvošanu no amata pieņemtu nevis pārvaldes iestāde, bet attiecīgās dalībvalsts parlaments vai valsts tiesa? Šie apsvērumi liecina, ka nebūtu lietderīgi tieši vērsties Tiesā pret kādu valsts iestādi, lai panāktu kāda tās tiesību akta atcelšanu.

67. Tātad I. Rimšēvičs un ECB ir rīkojušies pareizi, savas prasības vērsot pret Latvijas Republiku.

3. Starpsecinājums

68. No iepriekš minētā izriet, ka šīs prasības ir jāaplūko kā prasības, ar kurām Tiesai tiek lūgts konstatēt, ka, piemērojot I. Rimšēvičam drošības līdzekļus, kas viņam liedz pildīt savas Latvijas Bankas vadītāja funkcijas, Latvijas Republika nav ievērojusi savus pienākumus atbilstoši ECBS un ECB statūtu 14.2. pantam.

B. Par Tiesas kompetenci izskatīt drošības līdzekļus, kurus KNAB piemērojis I. Rimšēvičam

1. Par Tiesas kompetenci

69. Tā kā ECBS un ECB statūtu 14.2. pantā ir atsauce uz “Tiesu”, ar šo tiesību normu ieviestā prasība Eiropas Savienības Tiesas ietvaros ietilpst Tiesas, nevis Vispārējās tiesas kompetencē.

70. Proti, atbilstoši LES 19. pantam ar vārdiem “Tiesa” un “Vispārējā tiesa” ir apzīmētas divas tiesas, kuras ietilpst Eiropas Savienības Tiesas sastāvā. ECBS un ECB statūti atbilst šai terminoloģijai, jo to 35. un 36. pantā, runājot par tiesvedībām Savienības tiesās, kurās piedalās ECB un kuras nav minēto statūtu 14.2. pantā paredzētā tiesvedība vai citas specifiskas procedūras, ir atsauce uz “Eiropas Savienības Tiesu”. Līdz ar to attiecībā uz vispārīgajām tiesvedībām, kurās piedalās ECB, Savienības tiesās ir piemērojami parastie kompetences sadalījuma noteikumi.

71. Turklāt kompetences izskatīt un izlemt specifisko prasību, kas paredzēta ECBS un ECB statūtu 14.2. pantā, piešķiršana Tiesai ir attaisnota, ņemot vērā centrālo banku vadītāju neatkarības konstitucionālo svarīgumu²⁷ un ar viņu atbrīvošanu no amata saistīto jautājumu politisko sensitivitāti. Visbeidzot nepieciešamība ātri atrisināt konfliktu saistībā ar lēmumu par vadītāja atbrīvošanu no amata, lai nodrošinātu ECBS un ECB pienācīgu darbību, drīzāk nozīmē, ka nebūtu jāveido divu instanču sistēma ar šādu lēmumu saistītas prasības izskatīšanai.

2. Par I. Rimšēvičam piemērotajiem līdzekļiem kā atbrīvošanu no amata ECBS un ECB statūtu 14.2. panta izpratnē

72. Latvijas Republika norāda, ka Tiesai nav kompetences, lai, pamatojoties uz ECBS un ECB statūtu 14.2. pantu, spriestu par drošības līdzekļiem, kurus KNAB piemērojis I. Rimšēvičam, jo šie līdzekļi neesot uzskatāmi par atbrīvošanu no amata minētās tiesību normas izpratnē. Šo līdzekļu vienīgais mērķis esot nodrošināt pienācīgu izmeklēšanas norisi, un tiem esot vien pagaidu raksturs un ierobežots piemērošanas ilgums. Saskaņā ar Latvijas Kriminālprocesa likuma 249. panta pirmo daļu²⁸ tie jebkurā brīdī varot tikt grozīti vai atcelti, un saskaņā ar tā paša likuma 389. panta pirmās daļas 4) punktu tie nevarot ilgt vairāk par 22 mēnešiem. Turpretim atbrīvošanas no amata jēdziens ECBS un ECB statūtu 14.2. panta izpratnē nozīmējot, ka tiek izbeigta attiecīgās amatpersonas un iestādes juridiskā un institucionālā saikne. Taču šādu saiknes izbeigšanu attiecībā uz I. Rimšēviču varot veikt tikai Latvijas Republikas Saeima saskaņā ar likuma “Par Latvijas Banku” 22. pantu²⁹.

73. Turpretim ECB un I. Rimšēvičs apgalvo, ka drošības līdzekļi, kurus KNAB piemērojis pēdējai minētajai personai, faktiski liedz viņam pildīt Latvijas Bankas prezidenta un ECB Padomes locekļa funkcijas. Līdz ar to, lai nodrošinātu ECBS un ECB statūtu 14.2. panta, kura mērķis ir aizsargāt valstu centrālo banku vadītāju neatkarību no jebkāda dalībvalstu īstenota spiediena, lietderīgo iedarbību, esot jāsecina, ka apstrīdētie līdzekļi var būt Tiesas kontroles priekšmets saskaņā ar minēto tiesību normu.

74. Ši pēdējā minētā argumentācija ir pārlicenoša.

75. Tādējādi, nepastāvot nepieciešamībai Tiesai konkrētajā gadījumā sniegt izsmelošu atbrīvošanas no amata jēdziena definīciju ECBS un ECB statūtu 14.2. panta izpratnē, pietiek konstatēt, ka, ja tādi līdzekļi, kādus KNAB piemērojis I. Rimšēvičam ar 2018. gada 19. februāra lēmumu, neietilpstu tās piemērošanas jomā, šai tiesību normai zustu tās lietderīgā iedarbība.

76. Kā jau norādīts, ECBS un ECB statūtu 14.2. panta mērķis ir aizsargāt valstu centrālo banku vadītāju un ECB Padomes, kura ir galvenā ECB lēmējinstance, locekļu neatkarību kā nepieciešamu priekšnoteikumu cenu stabilitātei, kas ir galvenais Savienības un ECBS ekonomikas un monetārās politikas mērķis³⁰. Efektīva valstu centrālo banku vadītāju neatkarības aizsardzība prasa, lai Tiesa varētu veikt kontroli attiecībā uz valsts pasākuma pamatotību, ja šī pasākuma konkrētās sekas ir tādas, ka vadītājam ir liegts pildīt savas funkcijas – neatkarīgi no šī pasākuma formālas klasifikācijas saskaņā

27 Skat. šo secinājumu 5. punktu.

28 Skat. šo secinājumu 9. punktu.

29 Skat. šo secinājumu 12. punktu.

30 Skat. šo secinājumu 5. punktu.

ar valsts tiesībām. Atbilstoši tam, kas iepriekš teikts par gadījumiem, kuros var tikt celta ECBS un ECB statūtu 14.2. pantā paredzētā prasība³¹, Tiesai turklāt nav jāizvērtē, vai kāds pasākums, kurš ietekmē valsts centrālās bankas vadītāja funkciju pildīšanu, formāli atbilst atbrīvošanai no amata saskaņā ar valsts tiesībām un vai valsts tiesībās šajā nolūkā paredzētās procedūras ir tikušas ievērotas³².

77. Lai gan obligāti nav jāsniedz izsmeļoša atbrīvošanas no amata jēdziena definīcija ECBS un ECB statūtu 14.2. panta izpratnē, tomēr tas tāpat ir autonomas Savienības tiesību jēdziens, kas tā piemērošanas jomas noteikšanas mērķiem ir saistāms nevis ar pasākuma formu un tā statusu atbilstoši valsts tiesībām, bet gan šī pasākuma būtību un konkrētajām sekām.

78. Šajā ziņā ir taisnība, ka ECBS un ECB statūtu 14.2. panta redakcijā franču un latviešu valodā – tāpat kā citās šīs normas valodu redakcijās – ir izmantoti formulējumi, kas liek domāt, ka runa ir par to, ka tiek izbeigta attiecīgā vadītāja pienākumu veikšana vai viņš vairs neieņem savu amatu, vai arī tiek izbeigta viņa amata pilnvaras³³. Šo konstatējumu – kā to piedāvā ECB – nevar mikstināt apstākļi, ka Līguma noteikumos, kas attiecas uz noteiktu Savienības iestāžu vai struktūru locekļu piespiedu atstādināšanu no amata, drīzāk ir atsauce uz “atlaišanu”, nevis “atbrīvošanu no amata”; ECB ieskatā tas liecinot par šī pēdējā minētā jēdziena vispārīgāku raksturu³⁴. Šis pēdējais arguments turklāt nerod apstiprinājumu visās valodu redakcijās.

79. Tomēr pasākuma pagaidu raksturs vai apstākļi, ka tā sekas nav galīga juridiskās un institucionālās saiknes starp attiecīgo vadītāju un attiecīgo valsts centrālo banku izbeigšana, nevar būt šķērslis tam, lai šis pasākums tiktu kvalificēts kā atbrīvošana no amata ECBS un ECB statūtu 14.2. panta izpratnē, ja faktiski šī pasākuma dēļ vadītājam tiek liegts pildīt savus pienākumus. Pretējā gadījumā dalībvalstis varētu apiet minētajā tiesību normā ietverto aizliegumu, veicot pasākumus, kuri formāli nav kvalificēti kā atbrīvošana no amata, bet kuriem praksē ir līdzvērtīga iedarbība. Vēl jo vairāk, kā pamatoti norāda ECB, šķietams pagaidu pasākums var izrādīties galīgs, ja tā iedarbība turpinās līdz attiecīgā vadītāja amata pilnvaru termiņa beigām. Turklāt, kā atzīmē gan ECB, gan I. Rimševičs, pat pagaidu liegšana veikt viņa pienākumus ir uzskatāma par spiedienu, kas tiek īstenots uz valsts centrālās bankas vadītāju, un tāpat viņa neatkarības apdraudējumu, kas ir tieši tas, ko ar ECBS un ECB statūtu 14.2. pantu ir paredzēts novērst.

80. No tā izriet, ka drošības līdzekļi, ko aplūkojamajā lietā KNAB ir piemērojis I. Rimševičam ar 2018. gada 19. februāra lēmumu, proti, aizliegums ieņemt Latvijas Bankas prezidenta amatu, kā arī aizliegums izbraukt no valsts bez iepriekšējas atļaujas (ciktāl ar to I. Rimševičam ir liegts ierasties ECB Padomes sanāksmēs), ir kvalificējami kā atbrīvošana no amata ECBS un ECB statūtu 14.2. panta izpratnē. Šajā ziņā Latvijas Republikas minētajam apstāklim, ka I. Rimševičam noteiktie aizliegumi nav kavējuši Latvijas Bankas darbību – pieņemot, ka tas atbilst patiesībai, – nav nozīmes. ECBS un ECB statūtu 14.2. panta mērķis ir aizsargāt valstu centrālo banku vadītāju institucionālo un personisko neatkarību, kā arī viņu ECBS un ECB ietvaros ieņemtā amata neatkarību, nevis valstu centrālo banku pienācīgu ikdienas darbību.

31 Skat. šo secinājumu 57. punktu.

32 Šajā sakarā skat. arī šo secinājumu 151.–160. punktu.

33 Papildus ECBS un ECB statūtu 14.2. panta redakcijai franču valodā (“[u]n gouverneur ne peut être relevé de ses fonctions”) un latviešu valodā (“tikai tad, ja vadītājs vairs neatbilst nosacījumiem, kas vajadzīgi pienākumu veikšanai, vai ir izdarījis smagu pārkāpumu, viņu var atbrīvot no amata”) skat., piemēram, redakcijas angļu valodā (“[a] Governor may be relieved from office only”), spāņu valodā (“[u]n gobernador sólo podrá ser relevado de su mandato”), itāļu valodā (“[u]n governatore può essere sollevato dall’incarico solo”), vācu valodā (“[d]er Präsident einer nationalen Zentralbank kann aus seinem Amt nur entlassen werden”), holandiešu valodā (“[e]n president kan slechts van zijn ambt worden ontheven”), dāņu valodā (“[e]n centralbankchef kan kun afskediges”), portugāļu valodā (“[u]m governador só pode ser demitido das suas funções”) vai arī rumāņu valodā (“[u]n guvernator poate fi eliberat din funcție numai”).

34 Attiecībā uz Komisijas locekļiem skat. LESD 246. un 247. pantu, attiecībā uz ECB Valdes locekļiem skat. ECBS un ECB statūtu 11.4. pantu, attiecībā uz Ombudu skat. LESD 228. panta 2. punkta otro daļu un attiecībā uz Revīzijas palātas locekļiem skat. LESD 286. panta 5. punktu (turpretim šī paša panta 6. punktā dažās valodu redakcijās ir atsauce uz atbrīvošanu no amata, tāpat kā Eiropas Savienības Tiesas statūtu 6. pantā, ciktāl runa ir par pēdējās minētās iestādes locekļiem).

81. Pilnības labad ir jāatzīmē, ka Latvijas Republikai tāpat nav pamata atsaukties uz LESD 276. pantu, lai apstrīdētu Tiesas kompetenci šajā lietā. Saskaņā ar LESD 276. pantu Eiropas Savienības Tiesa, īstenojot tai uzticētās pilnvaras saistībā ar LESD trešās daļas V sadaļas 4. nodaļas (“Tiesu iestāžu sadarbība krimināllietās”) un 5. nodaļas (“Policijas sadarbība”) noteikumiem par brīvības, drošības un tiesiskuma telpu, nav kompetenta pārbaudīt kādas dalībvalsts policijas vai citu tiesību aizsardzības dienestu darbības likumību vai samērību vai tādu dalībvalstu pienākumu izpildi, kas attiecas uz likumības un kārtības uzturēšanu un iekšējās drošības sargāšanu.

82. Taču šajā lietā aplūkojamie pasākumi, kā to jau ir konstatējis Tiesas priekšsēdētāja vietnieks³⁵, neietilpst nedz dalībvalstu tiesu iestāžu sadarbības krimināllietās, nedz to policijas sadarbības jomā. Līdz ar to LESD 276. pants neliedz Tiesai šajās lietās izvērtēt drošības līdzekļus, kurus KNAB piemērojis I. Rimšēvičam, no ECBS un ECB statūtu 14.2. pantā paredzēto kritēriju viedokļa.

83. Visbeidzot ir jānoraida arī Latvijas Republikas argumenti, ar kuriem apgalvots, ka konkrētajā gadījumā Tiesas kompetences atzīšana nozīmētu, ka attiecīgās centrālās bankas vadītājam tiek piešķirta imunitāte no kriminālatbildības, kā arī iejaukšanos valsts kriminālprocesā. Proti, nebūt nav runa par to, ka I. Rimšēvičam tiktu piešķirta imunitāte no kriminālatbildības³⁶ vai ka KNAB vai citai Latvijas tiesībaizsardzības iestādei tiktu liegts veikt kriminālizmeklēšanu. Runa ir tikai par to, lai pārbaudītu, vai I. Rimšēvičam piemērotie drošības līdzekļi, kuru deklarētais mērķis ir nodrošināt pienācīgu KNAB veiktās izmeklēšanas norisi, ir attaisnoti no ECBS un ECB statūtu 14.2. pantā noteikto kritēriju viedokļa.

84. Protams, ja Tiesa secinās, ka tie nav pamatoti, tai, iespējams, nāksies konstatēt pasākuma, kas piemērots, lai nodrošinātu pienācīgu kriminālizmeklēšanas norisi, nesaderību ar ECBS un ECB statūtu 14.2. pantu. Tomēr var pamatoti pieņemt, ka, ja nav konstatēts, ka valsts centrālās bankas vadītājs vairs neatbilst nosacījumiem, kas vajadzīgi pienākumu veikšanai, vai ka viņš ir izdarījis smagu pārkāpumu, izmeklēšana attiecībā uz citiem faktiem varēs turpināties bez nepieciešamības liegt attiecīgajam vadītājam veikt savus pienākumus. Savukārt, ja tiek konstatēts, ka pienācīga attiecībā uz centrālās bankas vadītāju veiktās kriminālizmeklēšanas norise prasa, lai viņam tiktu liegts veikt savus pienākumus, pastāv varbūtība, ka tiek arī konstatēts, ka viņš vairs neatbilst nosacījumiem, kas vajadzīgi pienākumu veikšanai, vai ka viņš ir izdarījis smagu pārkāpumu.

85. Katrā ziņā pastāv varbūtība, ka vairumā gadījumu faktiem, kas var liecināt, ka kāds vadītājs vairs neatbilst nosacījumiem, kuri vajadzīgi viņa pienākumu veikšanai, vai ka viņš ir izdarījis smagu pārkāpumu, ir nozīme arī no valsts krimināltiesību viedokļa. Līdz ar to, šķiet, ir pilnīgi iespējams, ka valsts kriminālprocess noris paralēli ECBS un ECB statūtu 14.2. pantā paredzētajai procedūrai. Vēl jo vairāk tas tā ir, ievērojot principu, ka, pat ja vadītājs nav notiesāts krimināllietā, viņš būtu jāatstādina no viņa amata, ja pastāv pierādījumi par to, ka nosacījumi viņa atbrīvošanai no amata ir īstenoties³⁷.

86. No tā izriet, ka Latvijas Republikai tāpat nav pamata apgalvot, ka krimināllietas materiālu paziņošana Tiesai ECBS un ECB statūtu 14.2. pantā paredzētās procedūras mērķiem traucētu pienācīgu minētās izmeklēšanas norisi. Ir taisnība, ka Latvijas Kriminālprocesa likuma 375. panta pirmajā daļā ir paredzēts, ka krimināllietā esošie materiāli ir izmeklēšanas noslēpums un ar tiem drīkst iepazīties tikai šajā likumā norādītās personas³⁸. Tomēr, interpretējot šo likumu atbilstoši Savienības tiesībām, Tiesa, tai īstenojot pilnvaras, kas tai piešķirtas ar ECBS un ECB statūtu 14.2. pantu, būtu jāpielīdzina personai, kura drīkst iepazīties ar krimināllietas materiāliem. Proti, Tiesa ir nevis vienkārši

35 Rikojums par pagaidu noregulējumu, 2018. gada 20. jūlijs, ECB/Latvija (C-238/18 R, nav publicēts, EU:C:2018:581, 29. punkts).

36 Par īpašu aspektu saistībā ar imunitāti, kas ECB Padomes locekļiem piešķirta ar LES un LESD pievienoto Protokolu (Nr. 7) par privilēģijām un imunitāti Eiropas Savienībā (OV 2016, C 202, 266. lpp.), skat. šo secinājumu 143.–150. punktu.

37 Skat. šo secinājumu 119. un nākamos punktus.

38 Skat. šo secinājumu 11. punktu.

kāda trešā persona, bet gan tiesa, kas izvērtē valsts pasākumu, kuru rezultātā centrālās bankas vadītajam tiek liegts veikt savus pienākumus, saderību ar minētajiem statūtiem. Turklāt Latvijas Republikai nav izdevies pamatot, kā valsts krimināllietas materiālu paziņošana Tiesai konkrēti varētu traucēt pienācīgu minētās izmeklēšanas norisi.

87. No iepriekš izklāstītajiem apsvērumiem izriet, ka Tiesai, pamatojoties uz ECBS un ECB statūtu 14.2. pantu, ir kompetence spriest par drošības līdzekļiem, kuri tikuši piemēroti I. Rimšēvičam ar KNAB 2018. gada 19. februāra lēmumu.

C. Par lietas būtību

88. Saskaņā ar ECBS un ECB statūtu 14.2. pantu valsts centrālās bankas vadītājs var tikt atbrīvots no amata tikai tad, ja viņš vairs neatbilst nosacījumiem, kas vajadzīgi viņa pienākumu veikšanai, vai ja viņš ir izdarījis smagu pārkāpumu. Citiem vārdiem sakot un otrādi – dalībvalstis nedrīkst atbrīvot to centrālās bankas vadītāju no amata, ja nav īstenojušies šie nosacījumi vai vismaz kāds no tiem.

89. Tieši no šī principa izriet gan tiesību pamati, kas var tikt izvirzīti, pamatojot prasību par lēmumu, ar kuru vadītājs ir atbrīvots no sava amata, gan Tiesas uzdevums, tai izskatot šādu prasību.

90. Tādējādi attiecīgajam vadītājam, tāpat kā ECB, pamatojot atbilstoši ECBS un ECB statūtu 14.2. pantam celtu prasību, būtu jāapgalvo, ka attiecīgā dalībvalsts nav pierādījusi, ka ir īstenojušies nosacījumi vadītāja atbrīvošanai no amata. Līdz ar to Tiesas uzdevums ir noskaidrot, vai attiecīgā dalībvalsts ir juridiski pietiekami pierādījusi šo nosacījumu īstenošanos.

91. Ir taisnība, kā jau minēts, ka ECBS un ECB statūtu 14.2. pantā ir paredzēts, ka prasība par lēmumu atbrīvot vadītāju no viņa amata var tikt celta, “pamatojoties uz Līgumu vai jebkura to īstenošanai pieņemta akta pārkāpumu”³⁹. Tomēr vēl ir jānoskaidro, uz kādiem Līguma vai tiesību aktu noteikumiem varētu atsaukties saistībā ar prasību, kas balstīta uz ECBS un ECB statūtu 14.2. pantu, izņemot pašu minēto pantu. Papildus tam eventuāli varētu domāt par noteikumiem, uz kuru pārkāpumu konkrētajā lietā faktiski ir atsaucies I. Rimšēvičs un kuru mērķis ir novērst jebkādu dalībvalstu īstenotu spiedienu uz vadītājiem⁴⁰ (jo vadītāja nepienācīga atbrīvošana no amata tieši ir pielīdzināma šādam spiedienam). Tāpat, kā to piedāvā ECB, varētu domāt par noteikumiem, kas ir saistīti ar ECB Padomes un Eurosistēmas funkcionēšanu, kā arī – vispārīgi – par Savienības tiesību horizontālajiem principiem, tādiem kā Savienības iestāžu un dalībvalstu lojālas sadarbības pienākums.

92. Katrā ziņā konkrētajā lietā nav izsmeloši jāidentificē noteikumi, uz kuru pārkāpšanu eventuāli varētu atsaukties, lai pamatotu atbilstoši ECBS un ECB statūtu 14.2. pantam celto prasību. Proti, pietiek konstatēt, ka šajās lietās gan I. Rimšēvičs, gan ECB būtībā pārmet Latvijas Republikai, ka tā neesot sniegusi pierādījumus tam, ka minētajā tiesību normā paredzētie nosacījumi vadītāja atbrīvošanai no amata būtu īstenojušies attiecībā uz I. Rimšēviču (skat. tālāk 1. iedaļu). Pilnības labad būtu jānoskaidro, vai ir nozīme diviem citiem tiesiskajiem regulējumiem, kuri, kā apgalvo I. Rimšēvičs, ir pārkāpti, t.i. pirmkārt, LESD Protokolam (Nr. 7) par privilēģijām un imunitāti Eiropas Savienībā (skat. tālāk 2. iedaļu) un, otrkārt, dažām Latvijas tiesību normām (skat. tālāk 3. iedaļu).

³⁹ Skat. šo secinājumu 57. punktu.

⁴⁰ LESD 130. pants un ECBS un ECB statūtu 7. pants.

1. Par ECBS un ECB statūtu 14.2. panta pārkāpumu

93. I. Rimšēvičs un ECB apgalvo, ka Latvijas Republika nav sniegusi pierādījumus, kas varētu pamatot I. Rimšēvičam pārņemtos korupcijas faktus. Līdz ar to Latvijas Republika neesot pierādījusi, ka konkrētajā gadījumā būtu īstenojušies ECBS un ECB statūtu 14.2. pantā paredzētie nosacījumi centrālās bankas vadītāja atbrīvošanai no amata.

a) Ievada apsvērumi

94. Kā norādījis ģenerālvokāts L. A. Hēlhuds [*L. A. Geelhoed*] lietā *Komisija/Cresson*⁴¹, Savienības iestāžu locekļu amatam, kā arī augstākajiem amatam dalībvalstīs ir raksturīgi, ka personas šajos amatos nav pakļautas nekādai hierarhiskai kontrolei un nevar tikt atceltas no amata tādu iemeslu dēļ, kas attiecas uz viņu pienākumu veikšanu. Līdz ar to sankciju piemērošanas pilnvaras, kas domātas, lai sodītu šādas amatpersonas par varbūtēju pilnvaru ļaunprātīgu izmantošanu, parasti ir piešķirtas vai nu iestādei, pie kuras pieder šī persona, vai citai iestādei ar līdzvērtīgu statusu pastāvošajā konstitucionālajā ietvarā.

95. Šajā ziņā jau tika minēts, ka tikai Tiesa var atbrīvot no amata Savienības iestāžu locekļus, attiecīgā gadījumā (t.i., visos gadījumos, izņemot, ja runa ir par pašas Eiropas Savienības Tiesas locekļiem) pēc attiecīgās iestādes vai iestādes, kurai ir līdzvērtīgs konstitucionāls statuss, lūguma⁴². Lai gan pienākums sniegt pierādījumus par to, ka attiecīgā persona nepilda savus pienākumus, ir iestādei, kura uz to atsaucas, vienīgi Tiesas kompetencē, tai pilnībā īstenojot savu novērtējuma brīvību, ir sniegt juridisko kvalifikāciju, kā arī konstatēt attiecīgo faktu patiesumu. Līdz ar to, lai gan, protams, Tiesa, izvērtējot minētos faktus, var ņemt vērā kādas valsts tiesas nolēmumā izdarītos konstatējumus, tomēr tai nav saistoša šādā nolēmumā sniegtā faktu juridiskā kvalifikācija⁴³.

96. Kā atzīmējusi ECB, iemesls, kāpēc Tiesas kompetencē nav lemt tieši par valstu centrālo banku vadītāju atbrīvošanu no amata, ir tas, ka šie vadītāji ir tikuši iecelti un var tikt atbrīvoti no amata vienīgi saskaņā ar savās attiecīgajās dalībvalstīs piemērojamajām procedūrām⁴⁴. Līdz ar to atbilstoši ECBS un ECB statūtu 14.2. pantam ierosinātā tiesvedībā Tiesa nelemj tieši par attiecīgās personas atbrīvošanu no tās amata pēc iestādes lūguma, bet gan izvērtē, vai attiecīgā dalībvalsts pamatoti ir atbrīvojusi tās centrālās bankas vadītāju no amata. Šai atšķirībai no procedūrām, kas ļauj atbrīvot no amata Savienības iestāžu locekļus, tomēr ir tikai procesuāls raksturs; no saturiskā viedokļa raugoties, pārbaudes kritēriji ir vienādi, jo abos gadījumos ir jānoskaidro, vai ir īstenojušies nosacījumi, kādiem ir pakļauta atbrīvošana no amata.

97. Tātad Tiesai pirmām kārtām ir jāveic attiecīgajam vadītājam pārņemto faktu juridiskā kvalifikācija, t.i., jānoskaidro, vai šie fakti var ļaut konstatēt, ka viņš vairs neatbilst nosacījumiem, kas vajadzīgi viņa pienākumu veikšanai, vai ka tie veido smagu pārkāpumu ECBS un ECB statūtu 14.2. panta izpratnē (skat. tālāk b) punktu). Apstiprinošas atbildes gadījumā Tiesai otrām kārtām, ņemot vērā visus pierādījumus, kurus sniegusi attiecīgā dalībvalsts, kā arī – attiecīgā gadījumā – izmantojot tai ar tās reglamentu piešķirtās pierādījumu savākšanas pilnvaras, ir jāizvērtē attiecīgajam vadītājam pārņemto faktu patiesums (skat. tālāk c) punktu).

41 C-432/04, EU:C:2006:140, 70. punkts.

42 Skat. šo secinājumu 56. punktu un 24. zemsvitras piezīmi.

43 Šajā nozīmē skat. spriedumu, 2006. gada 11. jūlijs, *Komisija/Cresson* (C-432/04, EU:C:2006:455, 120. un 121. punkts).

44 Skat. šo secinājumu 37. un 56. punktu.

b) Par nosacījumu, kas vajadzīgi centrālās bankas vadītāja pienākumu veikšanai, un smaga pārkāpuma jēdzieniem

98. ECBS un ECB statūtu 14.2. pantā ir noteikts, ka valsts centrālās bankas vadītājs var tikt atbrīvots no amata tikai tad, ja viņš vairs neatbilst nosacījumiem, kas vajadzīgi viņa pienākumu veikšanai, vai ja viņš ir izdarījis smagu pārkāpumu, tomēr šie jēdzieni tajā konkrētāk nav definēti.

99. Konkrētajā gadījumā no KNAB 2018. gada 19. februāra lēmuma par I. Rimšēviča atzīšanu par aizdomās turēto⁴⁵ izriet, ka viņam tiek pārņemts, ka viņš ir pieprasījis un pieņēmis kukuli ne mazāk kā 100 000 EUR apmērā no kādas bankas valdes locekļa un par to apņēmis nelikt šķēršļus šīs bankas darbībai un atbalstīt šo banku, sniedzot konsultācijas un ieteikumus bankas sadarbībā ar Finanšu un kapitāla tirgus komisiju. Turklāt I. Rimšēvičs esot apņēmis darboties šajā nolūkā, izmantojot savas dienesta pilnvaras un savu ietekmi uz Finanšu un kapitāla tirgus komisiju, kā arī informāciju, kas viņam bija pieejama saistībā ar savām dienesta pilnvarām.

100. Ņemot vērā šādus apgalvojumus, nav nepieciešams, lai Tiesa izsmeltoši definētu nosacījumu, kas vajadzīgi centrālās bankas vadītāja pienākumu veikšanai, un smaga pārkāpuma jēdzienus ECBS un ECB statūtu 14.2. panta izpratnē. Proti, pietiek konstatēt, ka aplūkojamajā gadījumā fakti, ko KNAB pārmet I. Rimšēvičam, t.i., korupcijas fakti, viņam īstenojot savas dienesta pilnvaras, kā arī šo pilnvaru prettiesiska izmantošana privātas struktūras interesēs, – ja šo faktu patiesums tiktu pierādīts – katrā ziņā ne vien veidotu attiecīgā vadītāja pieļautu smagu pārkāpumu, bet arī liecinātu, ka viņš vairs neatbilst savu pienākumu veikšanai vajadzīgajiem nosacījumiem. Tātad, pretēji tam, ko apgalvo ECB, uz šo lietu attiecas ne tikai otrā, bet arī pirmā no hipotēzēm, kas paredzētas ECBS un ECB statūtu 14.2. pantā.

101. Pirmkārt, pat nemēģinot izsmeltoši definēt nosacījumus, kas vajadzīgi centrālās bankas vadītāja pienākumu veikšanai, ir jākonstatē, ka neatkarība katrā ziņā ir uzskatāma par šo nosacījumu neaizskaramu kodolu⁴⁶. Proti, kā jau divreiz ir minēts, valstu centrālo banku, kas ir ECBS dalībnieces, kā arī ECB Padomes – kā galvenās ECB un Eurosistēmas lēmējinstances – neatkarība ir nostiprināta Līgumā par Eiropas Savienības darbību kā neizbēgamas sekas, kas izriet no galvenā Savienības un ECBS ekonomikas un monetārās politikas mērķa – cenu stabilitātes⁴⁷. Tieši tāpēc LESD 130. pantā, kā arī ECBS un ECB statūtu 7. pantā skaidri ir paredzēts, ka ECB un valstu centrālo banku lēmējinstanču locekļi, īstenojot pilnvaras un veicot uzdevumus un pienākumus, kas tiem noteikti Līgumos un ECBS un ECB statūtos, ne lūdz, ne pieņem norādījumus ne no vienas struktūras.

102. Turklāt neatkarība ir pirmā īpašība, kas tiek prasīta no visu Savienības iestāžu locekļiem⁴⁸. Kā Tiesa jau ir apstiprinājusi attiecībā uz Komisijas locekļiem, ņemot vērā viņiem uzticēto nozīmīgo atbildību, ir svarīgi, lai viņi attiecībā uz savu uzvedību ievērotu visstingrākās normas, un tas tostarp nozīmē pienākumu darboties pilnīgi neatkarīgi un Savienības vispārējās interesēs un vienmēr panākt šo interešu pārsvaru pār personiskajām interesēm⁴⁹.

103. No tā izriet, ka centrālās bankas vadītājs, kas ir atzīts par vainīgu tādos nodarījumos, kādi konkrētajā gadījumā tiek pārņemti I. Rimšēvičam, līdz ar to arī parāda, ka viņš vairs neizrāda savu pienākumu izpildei vajadzīgo neatkarību.

45 Skat. šo secinājumu 17. punktu.

46 Saistībā ar līdzīgām pārdomām par uzvedības standartiem, kas būtu jāievēro komisāru amatā, skat. ģenerālvokāta L. A. Hēlhuda secinājumus lietā Komisija/Cresson (C-432/04, EU:C:2006:140, 78. punkts).

47 Skat. šo secinājumu 5. un 76. punktu.

48 Saistībā ar Komisijas locekļiem skat. it īpaši LES 17. panta 3. punktu un LESD 245. pantu, kā arī – attiecībā uz Eiropas Savienības Tiesas locekļiem – LES 19. panta 2. punktu un LESD 253. un 254. pantu.

49 Spriedums, 2006. gada 11. jūlijs, Komisija/Cresson (C-432/04, EU:C:2006:455, 70. punkts).

104. Otrkārt, kā pamatoti norāda ECB, smaga pārkāpuma jēdziens Savienības disciplināro tiesību normās nozīmē amatpersonas prettiesisku rīcību, kuras smagums ir pietiekams, lai pamatotu šī rīcības izdarītāja atbrīvošanu no amata⁵⁰.

105. Konkrētajā gadījumā I. Rimšēvičam pārņemtie korupcijas fakti, kuri – ja to patiesums tiktu pierādīts – veidotu Latvijas Krimināllikuma 320. panta 4. punkta pārkāpumu, ņemot vērā valstu centrālo banku neatkarības principa ārkārtējo nozīmi, ir atzīstami par pietiekami smagiem, lai pamatotu vadītāja atbrīvošanu no amata un lai tie tād veidotu smagu pārkāpumu ECBS un ECB statūtu 14.2. panta izpratnē.

106. No iepriekš izklāstītajiem apsvērumiem izriet, ka, ja tiktu pierādīts I. Rimšēvičam pārņemto faktu patiesums, būtu jāuzskata, ka ECBS un ECB statūtu 14.2. pantā paredzētie nosacījumi viņa atbrīvošanai no amata ir īstenojušies. Līdz ar to tagad ir jāpārbauda, vai Latvijas Republika juridiski pietiekami ir pierādījusi to faktu patiesumu, kurus tā pārmet I. Rimšēvičam.

c) Par pierādījumiem, kas nepieciešami, lai apliecinātu, ka nosacījumi vadītāja atbrīvošanai no amata ir īstenojušies

107. Kā pamatoti norāda ECB, tādu faktu, uz kādiem konkrētajā gadījumā atsaucas Latvijas Republika, patiesums, lai Tiesa šos faktus varētu uzskatīt par nodibinātiem ECBS un ECB statūtu 14.2. panta piemērošanas mērķiem, principā ir jāapstiprina ar neatkarīgas tiesas spriedumu, ar kuru lieta izskatīta pēc būtības (skat. tālāk 1. iedaļu). Ja šāda sprieduma nav, Tiesas rīcībā, lai gūtu stingru pārliecību, ka par attiecīgo vadītāju apgalvotie fakti ir notikuši, ir jābūt pietiekamiem pierādījumiem (skat. tālāk 2. iedaļu).

1) Neatkarīgas tiesas spriedums, ar kuru lieta izskatīta pēc būtības

108. Ja pastāvētu neatkarīgas tiesas spriedums, ar kuru lieta izskatīta pēc būtības un ar kuru būtu apstiprināts attiecīgajam vadītājam pārņemto faktu patiesums, šim vadītājam būtu jānorāda apstākļi, kas var liecināt, ka, tā kā pastāv sistēmiskas vai vispārējas nepilnības saistībā ar tiesu varas neatkarību attiecīgajā dalībvalstī vai ņemot vērā viņa personisko situāciju, pastāv būtiski un reāli iemesli uzskatīt, ka ir pārkāptas viņa tiesības uz lietas taisnīgu izskatīšanu un ka attiecīgais spriedums ir balstīts uz kļūdainiem faktu konstatējumiem⁵¹. Ja šādi apstākļi nepastāvētu, Tiesa atbilstoši principam par savstarpējo uzticēšanos tam, ka visas dalībvalstis ievēro Savienības tiesības un tajās atzītās pamattiesības⁵², faktus, kuru patiesums ir apstiprināts ar attiecīgo spriedumu, varētu uzskatīt par nodibinātiem, pašai neveicot pierādījumu izvērtēšanu.

109. Konkrētajā gadījumā par faktiem, kurus KNAB pārmet I. Rimšēvičam, tomēr vēl nav taisīts neatkarīgas tiesas spriedums, ar kuru lieta izskatīta pēc būtības. Šajos apstākļos nav jānoskaidro ECB izvirzītais jautājums, vai ECBS un ECB statūtu 14.2. pantā norādīto faktu nodibināšanas mērķiem varētu pietikt ar pirmās instances spriedumu, kas vēl nav kļuvis galīgs.

50 It īpaši attiecībā uz Ombudu skat. LESD 228. panta 2. punktu, attiecībā uz Komisijas locekļiem skat. LESD 247. pantu, attiecībā uz ECB Valdes locekļiem skat. ECBS un ECB statūtu 11.4. pantu, attiecībā uz Savienības ierēdņiem un pārējiem darbiniekiem skat. Eiropas Savienības Civildienesta noteikumu 86. panta 1. punktu, to IX pielikuma 9. un 10. pantu un Eiropas Savienības Pārējo darbinieku nodarbināšanas kārtības 49. pantu.

51 Šajā nozīmē un pēc analogijas skat. spriedumu, 2018. gada 25. jūlijs, *Minister for Justice and Equality* (Tiesu sistēmas nepilnības) (C-216/18 PPU, EU:C:2018:586, 79. punkts).

52 Skat. spriedumu, 2018. gada 25. jūlijs, *Minister for Justice and Equality* (Tiesu sistēmas nepilnības) (C-216/18 PPU, EU:C:2018:586, 35.–37. punkts un tajos minētā judikatūra).

110. Katrā ziņā ir taisnība, ka aplūkojamajā lietā par drošības līdzekļiem, kurus KNAB ir piemērojis I. Rimšēvičam ar 2018. gada 19. februāra lēmumu⁵³, I. Rimšēvičs ir iesniedzis sūdzību Rīgas rajona tiesas izmeklēšanas tiesnesei un šī izmeklēšanas tiesnese attiecībā uz tiem ir pieņēmusi 2018. gada 27. februāra lēmumu⁵⁴; šie dokumenti ir daļa no materiāliem, kas tikuši nosūtīti Tiesai. No minētā lēmuma izriet, ka attiecīgā sūdzība ir iesniegta, pamatojoties uz Latvijas Kriminālprocesa likuma 262. pantu, kurā par tādiem drošības līdzekļiem, kādi aplūkoti konkrētajā lietā, ir ļauts iesniegt sūdzību, motivējot ar to, ka attiecīgajai personai šie pasākumi nav izpildāmi⁵⁵.

111. Tomēr I. Rimšēvičs un ECB norāda, ka tiesneša, kam jāizskata šāda sūdzība, pārbaude attiecas vienīgi uz attiecīgo drošības līdzekļu piemērotību un samērīgumu salīdzinājumā ar apgalvoto nodarījumu un sasniedzamo mērķi (piemēram, pienācīga izmeklēšanas norise vai papildu kaitējuma novēršana), kā arī attiecīgās personas pamattiesību ievērošanu. Turpretim nevarot tikt pārbaudīta pret šo personu izvirzīto pārmētumu pamatotība vai fakts, uz kuriem balstās šie pārmēti, patiesums. Proti, Rīgas rajona tiesas izmeklēšanas tiesneses 2018. gada 27. februāra lēmuma motīvu daļa attiecas tikai uz drošības līdzekļu pamatotību salīdzinājumā ar pārmētiem, kas tikuši izvirzīti pret I. Rimšēviču, bet nekādā ziņā – uz šo pārmētumu pamatotību no iespējamo pierādījumu viedokļa.

112. Ir taisnība, ka no Latvijas Kriminālprocesa likuma 262. panta 3. punkta izriet, ka tiesnesis, kam jāizskata saskaņā ar minēto tiesību normu iesniegtā sūdzība, var pieprasīt krimināllietas materiālus un procesa virzītāja vai sūdzības iesniedzēja paskaidrojumus. Turklāt Rīgas rajona tiesas izmeklēšanas tiesneses 2018. gada 27. februāra lēmumā ir ietverta frāze “iepazinusies ar krimināllietas Nr. [...] materiāliem”⁵⁶. Tādēļ nevar tikt izslēgts, ka Rīgas rajona tiesas izmeklēšanas tiesnese, kas bija atbildīga par attiecīgās sūdzības izskatīšanu, ir iepazinusies ar krimināllietas materiālos ietvertajiem pierādījumiem.

113. Tomēr Rīgas rajona tiesas izmeklēšanas tiesneses 2018. gada 27. februāra lēmumā nav veikts nekāds pierādījumu vērtējums, nedz arī apstiprināts fakts patiesums, balstoties uz šādiem pierādījumiem. Šajā lēmumā ir atsauce vienīgi uz “ziņām par faktiem, kas izriet no [krimināllietā] esošiem procesuālajiem dokumentiem”⁵⁷. Tādējādi nevar tikt izslēgts, ka krimināllietas materiālos, kas tikuši nodoti Rīgas rajona tiesas izmeklēšanas tiesnesim, tāpat kā materiālos, kas iesniegti Tiesai⁵⁸, ir iekļauti tikai procesuālie dokumenti, kurus sagatavojušas izmeklēšanas iestādes un kuros ietverts fakts apraksts, bet nav nekādu pierādījumu, kas varētu apliecināt minēto fakts patiesumu.

114. Turklāt Latvijas Republika – pat tad, kad tiesas sēdē tai šajā sakarā tika uzdoti skaidri jautājumi, – nav izvirzījusi nevienu elementu, kas varētu atspēkot I. Rimšēviča un ECB apgalvojumus, saskaņā ar kuriem kontrole, ko veica Rīgas rajona tiesas izmeklēšanas tiesnese, kurai bija jāveic drošības līdzekļu izvērtējums, neskāra I. Rimšēvičam izvirzīto pārmētumu pamatotību un šo pārmētumu pamatā esošo fakts patiesumu. Latvijas Republika turklāt nav sniegusi nekādus elementus vai vismaz paskaidrojumus, lai pamatotu savu nostāju, saskaņā ar kuru Tiesa varot atzīt Rīgas rajona tiesas izmeklēšanas tiesneša 2018. gada 27. februāra lēmumu par tādu, ar kuru konstatēts I. Rimšēvičam pārmesto fakts patiesums, un līdz ar to nolemt pašai neveikt pierādījumu vērtējumu un šo fakts patiesuma konstatēšanu.

115. Uz Rīgas rajona tiesas izmeklēšanas tiesneša 2018. gada 27. februāra lēmumu – lai konstatētu I. Rimšēvičam pārmesto fakts patiesumu – Tiesa var balstīties vēl jo mazāk tāpēc, ka I. Rimšēvičs apgalvo, ka minētā lēmuma pieņemšanas dienā un pat līdz šai dienai viņam nav bijusi sniegta pieeja pierādījumiem, kas ļautu pamatot pret viņu izvirzītos apgalvojumus. Latvijas Republika šo

53 Skat. šo secinājumu 17. punktu.

54 Skat. šo secinājumu 18. punktu.

55 Skat. šo secinājumu 10. punktu.

56 Brīvs tulkojums [franču valodā].

57 Brīvs tulkojums [franču valodā].

58 Skat. tālāk šo secinājumu 125.–130. punktu.

apgalvojumu nav atspēkojusi. Tāpēc, pat ja tiktu pieņemts, ka Rīgas rajona tiesas izmeklēšanas tiesnesei ir bijusi pieeja noteiktiem krimināllietas materiālos esošajiem pierādījumiem, nav iespējams noteikt, vai viņa tos ir vērtējusi uz sacikstes principu balstītā procedūrā, kas ir piemērota tam, lai nodrošinātu I. Rimšēviča tiesības uz aizstāvību.

116. Attiecībā uz I. Rimšēvičam piemērotajiem drošības līdzekļiem turklāt tika pieņemts Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas izmeklēšanas tiesneses 2018. gada 22. augusta lēmums⁵⁹. Šis lēmums ir pieņemts par sūdzību, ar kuru I. Rimšēvičs apstrīdēja veidu, kādā Latvijas iestādes bija izpildījušas Tiesas priekšsēdētāja vietnieka 2018. gada 20. jūlija rīkojumu pagaidu noregulējuma lietā ECB/Latvija⁶⁰. Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas izmeklēšanas tiesnese daļēji apmierināja minēto sūdzību, konstatējot, ka, ņemot vērā pretrunas I. Rimšēvičam piemēroto drošības līdzekļu nosacījumus, tie nav izpildāmi. Pēc tam Latvijas iestādes pieņēma jaunu lēmumu par attiecīgo drošības līdzekļu grozīšanu⁶¹.

117. Taču no Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas izmeklēšanas tiesneses 2018. gada 22. augusta lēmuma izriet, ka viņas veiktā kontrole tāpat attiecās tikai uz apstrīdēto drošības līdzekļu izpildāmību. Līdz ar to, pat ja minētā tiesnese būtu saņēmusi dokumentus no krimināllietas materiāliem, nešķiet, ka tā ir veikusi jebkādu kontroli attiecībā uz to faktisko pārmetumu patiesumu, kuri izvirzīti pret I. Rimšēviču.

118. Šajos apstākļos Tiesa nevar balstīties nedz uz Rīgas rajona tiesas izmeklēšanas tiesneses 2018. gada 27. februāra lēmumu, nedz arī uz Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas izmeklēšanas tiesneses 2018. gada 22. augusta lēmumu, lai konstatētu I. Rimšēvičam pārmesto faktu patiesumu.

2) Par pietiekamiem pierādījumiem, kas ļautu Tiesai pārliecināties par faktu patiesumu

119. Kā pamatoti apgalvo ECB, neatkarīgas tiesas spriedums, ar kuru lieta izskatīta pēc būtības, tomēr nedrīkst būt vienīgais līdzeklis, kas dalībvalstij pieejams saistībā ar ECBS un ECB statūtu 14.2. pantā paredzēto procedūru, lai pierādītu to faktu patiesumu, kuri tās ieskatā pamato tās centrālās bankas vadītāja atbrīvošanu no amata.

120. Paredzot iespēju stingri definētos gadījumos atbrīvot no amata centrālās bankas vadītāju, ECBS un ECB statūtu 14.2. pants aizsargā ne vien valstu centrālo banku vadītāju neatkarību, bet arī pienācīgu ECBS un ECB darbību. Proti, ja centrālās bankas vadītājs, kas ir vainīgs tādos nodarījumos, kādi tiek pārmesti I. Rimšēvičam, turpinātu pildīt savas funkcijas un piedalīties lēmumu pieņemšanā un varētu piekļūt informācijai attiecīgajā centrālajā bankā, ECBS un ECB Padomē, tas veidotu nopietnu apdraudējumu pienācīgai šo iestāžu darbībai. Taču izmeklēšana un procedūra, kuras rezultātā, neatkarīgai tiesai lietu izskatot pēc būtības, tiktu pasludināts notiesājošs spriedums, var aizņemt ievērojamu laiku.

121. Tāpēc, lai aizsargātu pienācīgu ECBS un ECB darbību, ir jābūt iespējai uz laiku atstādināt vadītāju no viņa amata, gaidot kriminālprocesa iznākumu, ja ir atbilstoši pierādījumi, ar kuriem – pašiem par sevi, nevis tikai izmantojot pieņēmumus – var tikt pierādīta apgalvoto faktu esamība. Šādiem pierādījumiem ir jābūt pietiekami konkrētiem un saskanīgiem, lai radītu Tiesai stingru pārliecību, ka šie fakti patiešām ir notikuši⁶².

⁵⁹ Skat. šo secinājumu 22. punktu.

⁶⁰ C-238/18 R, nav publicēts, EU:C:2018:581; skat. šo secinājumu 21. un 31. punktu.

⁶¹ Skat. šo secinājumu 22. punktu.

⁶² Šajā nozīmē un pēc analogijas skat. Vispārējās tiesas spriedumu, 2015. gada 16. jūnijs, *FSL u.c./Komisija* (T-655/11, EU:T:2015:383, 175. un 176. punkts un tajos minētā judikatūra).

122. No tā izriet, ka tādos izņēmuma apstākļos, kādus konkrētajā gadījumā apgalvo Latvijas Republika, Tiesa var secināt, ka nosacījumi centrālās bankas vadītāja atbrīvošanai no amata ir istenojušies, ja dalībvalsts tai iesniedz pierādījumus, kas pamato, ka šis vadītājs ir vainīgs nodarījumos, kuri liecina par to, ka viņš vairs neatbilst savu pienākumu veikšanai vajadzīgajiem nosacījumiem vai ir izdarījis smagu pārkāpumu ECBS un ECB statūtu 14.2. panta izpratnē.

123. Taču uzreiz ir jākonstatē, ka aplūkojamajā lietā Latvijas Republika nav sniegusi šādus pierādījumus. Tādējādi Tiesas rīcībā nav neviena pierādījuma, kas tai ļautu pārbaudīt to faktisko apgalvojumu pamatotību, kurus KNAB ir izvirzījis attiecībā pret I. Rimšēviču.

124. Vispirms Latvijas Republika nav sniegusi nevienu pierādījumu, lai pamatotu savus sākotnējos procesuālos rakstus lietās C-202/18 un C-238/18⁶³. Tādēļ Tiesa kopīgajā tiesas sēdē minētajās lietās lūdza Latvijas Republiku astoņu dienu laikā iesniegt visus vajadzīgos dokumentus, kas pamato I. Rimšēvičam piemērotos drošības līdzekļus⁶⁴. Formulējot šo lūgumu, Tiesa īpaši uzsvēra, cik svarīgi ir iesniegt šos dokumentus, kuriem būtu jāpamato aplūkojamais lēmums un jāpierāda tā pamatotība. Līdz ar to Tiesa ieteica Latvijas Republikai ļoti rūpīgi izvēlēties tai iesniedzamos dokumentus.

125. Pēc šī lūguma Latvijas Republika nosūtīja Tiesai 44 dokumentus, kuru kopējais apjoms atbilst aptuveni 270 lappusēm un kuri ietver, pirmkārt, tādu procesuālo dokumentu kopumu, kas attiecas uz I. Rimšēviča atzīšanu par aizdomās turēto, drošības līdzekļu piemērošanu viņam un viņa saukšanu pie kriminālatbildības⁶⁵, un, otrkārt, saraksti starp KNAB, Latvijas Banku, ECB, kā arī Vācijas iestādēm saistībā ar I. Rimšēviča darbību ECB ietvaros un saistībā ar ECB lēmumiem attiecībā uz banku, par labu kurai I. Rimšēvičs – kā tiek apgalvots – ir veicis kādas darbības. Šo dokumentu vidū ir daži diezgan apjomīgi dokumenti, kuri ir tikuši iesniegti divreiz, kā arī dažādās valodu versijās.

126. Papildus diviem izmeklēšanas tiesnešu lēmumiem, kuri jau analizēti iepriekš⁶⁶, kā arī vienkāršiem administratīviem dokumentiem Latvijas Republikas iesniegtie materiālie ietver tikai dokumentus, kurus administratīvās iestādes sagatavojušas saistībā ar apgalvoto I. Rimšēviča lomu un rīcību.

127. Ir taisnība, ka šajos dokumentos ir atrodams Latvijas iestāžu formulēto pārmētumu un apsūdzības punktu uzskaitījums un I. Rimšēvičam pārmesto nodarījumu apraksts. Turklāt tie ļauj Tiesai rekonstruēt to notikumu un procedūru norisi, kas notikuši Latvijā kopš I. Rimšēviča aizturēšanas 2018. gada 17. februārī, kā arī saziņu starp Latvijas izmeklēšanas iestādēm, Latvijas Banku un ECB – tik detalizēti, ka šajos dokumentos ir atrodami starp iestādēm pārsūtīto dokumentu pavadvēstules, tulka paraksts un dažādi tulkošanas pieprasījumi.

128. Tomēr šie dokumenti neietver nekādus faktiskus pierādījumus, kas varētu pamatot Latvijas iestāžu apgalvojumus un tādējādi pierādīt I. Rimšēvičam pārmesto faktu patiesumu.

129. Saskaņā ar to, kas norādīts KNAB 2018. gada 19. februāra lēmumā par I. Rimšēviča atzīšanu par aizdomās turēto⁶⁷, starp pierādījumiem, kas pamato izvirzītos pārmētumus, ir telefona sarunu audioieraksti un atšifrējumi, liecības, kratīšanā izņemtie priekšmeti, kā arī apskates protokoli. Ir jākonstatē, ka neviens no šī veida pierādījumiem nav ticis nodots Tiesai.

63 Vienīgie materiāli, ko Latvijas Republika ir iesniegusi kopā ar savu iebildumu rakstu lietā C-238/18, ir likumprojekts “Grozījumi likumā “Par Latvijas Banku”, ECB 2012. gada 2. oktobra atzinums par euro ieviešanai nepieciešamajiem sagatavošanas darbiem un grozījumiem tiesību aktos un Latvijas Bankas 2018. gada 13. aprīļa vēstule par informācijas nepieciešamību lietā C-238/18.

64 Skat. šo secinājumu 33. punktu.

65 Protī, KNAB un prokurores lēmumi un procesuālie dokumenti, I. Rimšēviča advokāta sūdzības un procesuālie dokumenti, Rīgas rajona tiesas izmeklēšanas tiesneses 2018. gada 27. februāra lēmums un Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas izmeklēšanas tiesneses 2018. gada 22. augusta lēmums (skat. šo secinājumu 110.–118. punktu), kā arī dokumenti attiecībā uz Tiesas priekšsēdētāja vietnieka 2018. gada 20. jūlija rīkojumu par pagaidu noregulējumu un tā izpildi Latvijā (skat. šo secinājumu 21. un 22. punktu).

66 Rīgas rajona tiesas izmeklēšanas tiesneses 2018. gada 27. februāra lēmums un Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas izmeklēšanas tiesneses 2018. gada 22. augusta lēmums (skat. šo secinājumu 110.–118. punktu).

67 Skat. šo secinājumu 17. punktu.

130. Kā pamatoti norāda ECB, iesniegtie dokumenti tād nekādi neļauj secināt – pat izmantojot pieņēmumus –, ka šo secinājumu 99. punktā rezumētās I. Rimšēvičam pārvestās darbības patiešām ir veiktas. Pat pieņemot, ka pierādījumi, kuri varētu apliecināt šo faktu patiesumu, pastāv, šie pierādījumi nav atrodamī starp tiem dokumentiem, kurus Tiesai iesniegusi Latvijas Republika.

131. Šajos apstākļos, pat nepastāvot nepieciešamībai noteikt pierādījumu pieņemamības nosacījumus vai kārtību, kādā Tiesai tie būtu jāizvērtē ECBS un ECB statūtu 14.2. pantā paredzētās procedūras ietvaros, ir jākonstatē, ka Tiesa nevar pārbaudīt, vai minētajā tiesību normā paredzētie nosacījumi centrālās bankas vadītāja atbrīvošanai no amata ir īstenojušies. Nepastāvot nekādiem pierādījumiem, Tiesa nevar pārbaudīt to faktisko apgalvojumu patiesumu, kurus Latvijas Republika izvirzījusi, lai pamatotu, ka I. Rimšēvičs ir izdarījis smagu pārkāpumu un tādējādi vairs neatbilst nosacījumiem, kas vajadzīgi viņa pienākumu veikšanai.

132. Kā Tiesa jau ir konstatējusi citās jomās, tiesas kontroles efektivitāte Savienības tiesiskajā kārtībā nozīmē, ka kompetentajai tiesai tiek paziņots ikviena nelabvēlīga lēmuma pamatojums, lai šī tiesa varētu pilnā apjomā veikt savu kontroli⁶⁸. Šīs tiesas kontroles efektivitāte nozīmē, ka ir jāpārbauda lēmuma pamatojuma izklāstā norādītie fakti tādējādi, ka tiesas kontrole neietver tikai norādīto motīvu abstraktas ticamības novērtējumu, bet gan skar arī jautājumu, vai šie motīvi ir pamatoti⁶⁹.

133. Tāpēc konkrētajā gadījumā, lai ļautu Tiesai īstenot savu kontroli, Latvijas Republikai bija jānodod Tiesai ne tikai dokumenti, kurus Latvijas iestādes sagatavojušas izmeklēšanas un apsūdzības mērķiem attiecībā uz I. Rimšēviču, bet arī pierādījumi, kas paši par sevi apliecina apgalvoto faktu esamību. Apstākļi, ka pašlaik tiek veikta kriminālvajāšana, kuras rezultātā vēl nav veikti faktiski konstatējumi tiesas nolēmumā, vien nevar tikt pielīdzināts nodibinātiem faktiem⁷⁰.

134. Proti, atšķirībā no situācijas, kurā fakti ir nodibināti ar neatkarīgas tiesas spriedumu, ar kuru lieta izskatīta pēc būtības⁷¹, Tiesa nevar atzīt par nodibinātiem faktus, kuru pastāvēšanu vienīgi apgalvo administratīvās iestādes. Šīm iestādēm nav atzīstamas tādas pašas strukturālās un funkcionālās neatkarības garantijas kā tiesām, un tās nepieņem savus lēmumus tādā sacikstes procesā, kurā būtu sniegtas efektīvas tiesiskās aizsardzības garantijas⁷². Ja kādas administratīvās iestādes apgalvotie fakti tiktu atzīti par nodibinātiem, neveicot to patiesuma kontroli, attiecīgajām personām būtu liegtas viņu tiesības uz efektīvu tiesas kontroli un konkrētajā gadījumā tiktu atņemta jēga un lietderīga iedarbība tiesību aizsardzības līdzeklim, kas ieviests ar ECBS un ECB statūtu 14.2. pantu.

135. Lai gan Latvijas Republika savos procesuālajos rakstos norāda uz apstākļiem, kas varētu apliecināt zināmu KNAB neatkarību savu uzdevumu veikšanā, tomēr nav apstrīdēts, ka KNAB pieder pie izpildvaras un nekādā gadījumā nevar tikt pielīdzināts neatkarīgai tiesai⁷³. Nav ne pierādīts, ne pat apgalvots, ka tas būtu citādi Latvijas Republikas Ģenerālprokuratūras gadījumā. Turklāt, kā uzsver I. Rimšēvičs, līdz šim brīdim tā ir pieņēmusi tikai lēmumu par saukšanu pie kriminālatbildības, bet vēl nav pabeigusi izmeklēšanu un nav nodevusi lietu tiesai.

136. Līdz ar to ir jākonstatē, ka Latvijas Republika nav iesniegusi Tiesai vajadzīgos pierādījumu elementus, lai pamatotu I. Rimšēvičam piemērotos līdzekļus.

68 Skat. it īpaši spriedumus, 1986. gada 15. maijs, *Johnston* (222/84, EU:C:1986:206, 21. punkts), un 2008. gada 3. septembris, *Kadi* un *Al Barakaat International Foundation*/Padome un Komisija (apvienotās lietas C-402/05 P un C-415/05 P, EU:C:2008:461, 336. un 337. punkts un tajos minētā judikatūra).

69 Spriedums, 2013. gada 18. jūlijs, Komisija u.c./*Kadi* (apvienotās lietas C-584/10 P, C-593/10 P un C-595/10 P, EU:C:2013:518, 119. punkts).

70 Skat. *mutatis mutandis* Civildienesta tiesas spriedumu, 2009. gada 7. oktobris, *Y/Komisija* (F-29/08, EU:F:2009:136, 74. un 75. punkts).

71 Skat. šo secinājumu 108. punktu.

72 Attiecībā uz šiem nosacījumiem skat. it īpaši spriedumu, 2018. gada 27. februāris, *Associação Sindical dos Juizes Portugueses* (C-64/16, EU:C:2018:117, 38., 42., 44. un 45. punkts un tajos minētā judikatūra).

73 Skat. šo secinājumu 13. punktā citētās tiesību aktu normas attiecībā uz KNAB.

137. Turklāt, kā jau minēts, Latvijas Republika nevar atsaukties uz krimināllietas materiālu konfidencialitāti, lai attaisnotu tādu pierādījumu neiesniegšanu Tiesai, kas varētu pamatot tās apgalvojumus attiecībā uz I. Rimšēviču⁷⁴. Turklāt tiesas sēdē Tiesa norādīja Latvijas Republikai, ka citās jomās pastāv iespēja – izņēmuma kārtā un stingri reglamentēta – nedarīt zināmus attiecīgajai personai pierādījumus, kas tikuši iesniegti Savienības tiesai⁷⁵. Līdzīgi ECB paziņoja, ka tā ir gatava atteikties no savām tiesībām uz piekļuvi lietas materiāliem, ja kriminālizmeklēšanas integritāte prasa ievērot eventuālās informācijas, kuru Latvijas Republika iesniegtu Tiesai, konfidencialitāti. Taču Latvijas Republika neko nav darījusi saistībā ar šo atsauci uz iespēju lūgt ievērot konfidencialitāti attiecībā uz eventuāliem Tiesai iesniedzamiem pierādījumiem un turklāt nav pat norādījusi nekādus primāru interešu apsvērumus, kas varētu pamatot šādu konfidencialitātes ievērošanu.

138. Visbeidzot ir taisnība, ka saskaņā ar Eiropas Savienības Tiesas statūtu 24.–30. pantu, kā arī Reglamenta 64. pantu Tiesas rīcībā ir vesels pierādījumu savākšanas pasākumu arsenāls, kas tostarp ietver informācijas pieprasīšanu un dokumentu iesniegšanu, lietas dalībnieku personisku iztaujāšanu, mutvārdu liecības vai arī attiecīgās vietas vai lietas apskati. Tomēr Tiesai nevar būt pienākums pēc savas ierosmes izmantot šādus pasākumus, ja attiecīgā dalībvalsts nav iesniegusi nekādus pierādījumu piedāvājumus un pat nav sniegusi šajā ziņā nekādas norādes. Konkrētajā lietā Latvijas Republika nav norādījusi Tiesai uz jebkāda pierādījumu savākšanas pasākuma lietderību.

139. Turklāt atbilstoši tam, kas iepriekš šajos secinājumos teikts par šīs prasības iedabu un par faktu, ka par atbildētāju ir uzskatāma attiecīgā dalībvalsts kopumā⁷⁶, Tiesa tāpat nevar tieši vērsties pie šīs dalībvalsts iestādēm, piemēram, konkrētajā gadījumā pie KNAB, lai no tām tieši pieprasītu informāciju. Vismaz ECBS un ECB statūtu 14.2. pantā paredzētās procedūras ietvaros valsts līmeņa struktūras tād nevar tikt pielīdzinātas iestādēm un struktūrām, no kurām Tiesa var pieprasīt informāciju, ko tā atzīst par vajadzīgu, saskaņā ar Eiropas Savienības Tiesas statūtu 24. pantu.

d) Starpsecinājums

140. No iepriekš minētajiem apsvērumiem izriet, ka I. Rimšēvičam pārņemtie fakti – ja tiktu konstatēti to patiesums – varētu liecināt, ka ir istenojušies ECBS un ECB statūtu 14.2. pantā paredzētie nosacījumi centrālās bankas vadītāja atbrīvošanai no amata.

141. Tomēr Latvijas Republika nav iesniegusi nekādus pierādījumus, kas varētu apliecināt šo faktu patiesumu. Līdz ar to Tiesa nevar pārbaudīt, vai ir istenojušies ECBS un ECB statūtu 14.2. pantā paredzētie nosacījumi I. Rimšēviča atbrīvošanai no amata.

142. No tā izriet, ka Latvijas Republika, atbrīvodama I. Rimšēviču no amata, nepierādot minētajā tiesību normā paredzēto nosacījumu istenošanos, ir pārkāpusi ECBS un ECB statūtu 14.2. pantu. Līdz ar to I. Rimšēviča un ECB prasības pamats par Latvijas Republikas pieļautu ECBS un ECB statūtu 14.2. panta pārkāpumu ir apmierināms.

2. Par apgalvoto Protokola par privilēģijām un imunitāti Eiropas Savienībā pārkāpumu

143. I. Rimšēvičs apgalvo, ka viņa atbrīvošana no Latvijas Bankas prezidenta amata ir uzskatāma par tās imunitātes pārkāpumu, kas viņam kā ECB Padomes loceklim ir saskaņā ar Protokolu (Nr. 7) par privilēģijām un imunitāti Eiropas Savienībā, kurš atbilstoši tā 22. panta pirmajai daļai ir piemērojams arī ECB un tās struktūru locekļiem un personālam.

74 Skat. šo secinājumu 86. punktu.

75 Par šo jautājumu skat. it īpaši spriedumu, 2013. gada 18. jūlijs, Komisija u.c./Kadi (apvienotās lietas C-584/10 P, C-593/10 P un C-595/10 P, EU:C:2013:518, 125.–129. punkts), kā arī Vispārējās tiesas 2015. gada 4. marta Reglamenta (OV 2015, L 105, 1. lpp.), ar grozījumiem, kas izdarīti 2016. gada 13. jūlijā (OV 2016, L 217, 72. lpp.), 105. pantu.

76 Skat. šo secinājumu 65. punktu.

144. Saskaņā ar Protokola (Nr. 7) par privilēģijām un imunitāti Eiropas Savienībā 11. panta a) punktu Savienības ierēdņiem un pārējiem darbiniekiem visās dalībvalstīs ir imunitāte pret tiesvedību saistībā ar darbībām, ko viņi veikuši, pildot amata pienākumus, tostarp viņu teikto vai rakstīto. Lai gan šajā tiesību normā ir atsauce tikai uz “imunitāti pret tiesvedību”⁷⁷, nevar tikt izslēgts, ka šī imunitāte, vismaz augstākā līmeņa personāla locekļu gadījumā, ir interpretējama tādējādi, ka tā piešķir viņiem imunitāti arī pret kriminālvajāšanu⁷⁸. Ņemot vērā, cik svarīga ir ECB Padomes locekļu neatkarība⁷⁹, turklāt šķiet loģiski, ka attiecībā uz viņiem nevar tikt veikta kriminālvajāšana, kas ietver tādus pasākumus, kādus KNAB piemērojis I. Rimšēvičam, proti, aizturēšanu vai kratīšanu⁸⁰, iekams ECB Padome nav pieņēmusi lēmumu par imunitātes atņemšanu.

145. Imunitāte, kas ECB Padomes locekļiem ir piešķirta ar Protokolu (Nr. 7) par privilēģijām un imunitāti Eiropas Savienībā, ir jānošķir no aizsardzības pret atbrīvošanu no amata, kura ir valstu centrālo banku vadītājiem saskaņā ar ECBS un ECB Statūtiem. Tādējādi, ja runa ir par vadītāja atbrīvošanu no amata, viņa neatkarību garantē minēto statūtu 14.2. pants, kurš kā *lex specialis* prevalē pār vispārīgiem noteikumiem Protokolā par privilēģijām un imunitāti Eiropas Savienībā. Ja ir īstenojušies ECBS un ECB statūtu 14.2. pantā paredzētie nosacījumi – kas attiecīgā gadījumā būtu jāpārbauda Tiesai –, vadītājs var tikt atbrīvots no amata bez nepieciešamības pieņemt arī lēmumu par viņa imunitātes atņemšanu. Līdz ar to uz Protokola (Nr. 7) par privilēģijām un imunitāti Eiropas Savienībā noteikumu pārkāpumu pašu par sevi nevar atsaukties, apstrīdot lēmumu par vadītāja atbrīvošanu no amata tādas prasības ietvaros, kas balstīta uz ECBS un ECB statūtu 14.2. pantu.

146. Tomēr imunitāte, kas vadītājiem piešķirta ar Protokolu (Nr. 7) par privilēģijām un imunitāti Eiropas Savienībā, viņus aizsargā pret kriminālvajāšanu, kas uzsākta neatkarīgi no lēmuma par atbrīvošanu no amata, – pirms šī lēmuma pieņemšanas⁸¹ vai arī gadījumā, ja šāds lēmums tiek atcelts pēc tā apstrīdēšanas Tiesā. Līdz ar to var izrādīties, ka šādai imunitātei ir nozīme saistībā ar prasību, kas vērsta pret lēmumu par vadītāja atbrīvošanu no amata, ja pierādījumi, ar kuriem attiecīgā dalībvalsts pamatojusi šo lēmumu, ir tikuši iegūti, pārkāpjot šo imunitāti.

147. Ir taisnība, ka šajā lietā nav jāpēti jautājums par pierādījumu, kas eventuāli tikuši iegūti, pārkāpjot I. Rimšēviča imunitāti pirms viņa atbrīvošanas no amata, pieņemamību, jo Latvijas Republika katrā ziņā nav sniegusi pierādījumus, kā rezultātā nav jālemj par I. Rimšēviča iebildumu, kas balstīts uz Protokola (Nr. 7) par privilēģijām un imunitāti Eiropas Savienībā pārkāpumu.

148. Savukārt I. Rimšēvičam ar minēto protokolu piešķirtā imunitāte varētu no jauna iegūt nozīmi gadījumā, ja viņš tiktu atjaunots amatā pēc Tiesas sprieduma, ar kuru būtu konstatēts, ka nosacījumi viņa atbrīvošanai no amata nav īstenojušies.

149. Šajā ziņā ir taisnība, ka ECB apgalvo, ka I. Rimšēvičam ar Protokolu (Nr. 7) par privilēģijām un imunitāti Eiropas Savienībā piešķirtā imunitāte attiecas tikai uz viņa darbībām, kas veiktas ECB Padomes locekļa statusā, savukārt nodarījumus, kurus viņam pārmet Latvijas iestādes, I. Rimšēvičs esot izdarījis vienīgi Latvijas Bankas prezidenta statusā. Tā, piemēram, banka, par labu kurai

⁷⁷ Turpretim minētā protokola 9. pantā saistībā ar Parlamenta locekļiem ir ietverta atsauce uz “imunitāti attiecībā uz aizturēšanu un tiesvedību”. Protokola (Nr. 7) par privilēģijām un imunitāti Eiropas Savienībā 8. pantā Parlamenta locekļiem ir piešķirta materiālā imunitāte vai atbrīvošana no atbildības par viedokļiem un balsojumiem, kas veikti, viņiem pildot savas funkcijas, savukārt minētā protokola 9. pantā viņiem ir garantēta procesuālā imunitāte vai neaizskaramība pret tiesvedību; attiecībā uz šo atšķirību skat. spriedumus, 2008. gada 21. oktobris, *Marra* (C-200/07 un C-201/07, EU:C:2008:579, 24. punkts), un 2011. gada 6. septembris, *Patriciello* (C-163/10, EU:C:2011:543, 18. punkts), kā arī ģenerāladvokāta L. M. Pojareša Maduru [*L. M. Poiares Maduro*] secinājumus apvienotajās lietās *Marra* (C-200/07 un C-201/07, EU:C:2008:369, 13. punkts) un ģenerāladvokāta N. Jēskinena [*N. Jääskinen*] secinājumus lietā *Patriciello* (C-163/10, EU:C:2011:379, 3. punkts).

⁷⁸ Šajā nozīmē skat. Vispārējās tiesas spriedumu, 2018. gada 24. oktobris, RQ/Komisija (T-29/17, EU:T:2018:717, 5.–12. punkts); šajā pašā kontekstā skat. arī Vispārējās tiesas priekšsēdētāja rīkojumu, 2016. gada 20. jūlijs, *OLAF* ģenerāldirektors/Komisija (T-251/16 R, nav publicēts, EU:T:2016:424, 10.–16. punkts), kā arī citā kontekstā skat. Civildienesta tiesas spriedumu, 2010. gada 13. janvāris, A un G/Komisija (F-124/05 un F-96/06, EU:F:2010:2, 60. punkts).

⁷⁹ Skat. šo secinājumu 5., 76. un 101. punktu.

⁸⁰ Skat. šo secinājumu 16., 17. un 129. punktu.

⁸¹ Tātad nav izslēgts, ka KNAB – pirms 2018. gada 15. februāri uzsākt savu izmeklēšanu attiecībā pret I. Rimšēviču, pirms veikt kratīšanu vai vismaz pirms aizturēt I. Rimšēviču 2018. gada 17. februāri (skat. šo secinājumu 16. punktu) – bija jālūdz ECB Padomei atņemt viņam imunitāti.

I. Rimšēvičs it kā esot veicis attiecīgās darbības, t.i., Trasta Komercbanka, esot tikusi pakļauta tiešai Latvijas Finanšu un kapitāla tirgus komisijas prudenciālajai uzraudzībai. Attiecīgi, izņemot 2016. gadā pieņemto lēmumu par licences anulēšanu, šī banka neesot bijusi neviena cita ECB prudenciālās uzraudzības lēmuma adresāts. Turklāt ECB Padome neesot sagatavojusi minēto lēmumu, un tā to esot pieņēmusi vienīgi iebildumu neizteikšanas procedūrā, kurā lēmuma pieņemšanai nav nepieciešama ECB Padomes locekļu skaidri izteikta piekrišana⁸².

150. Tomēr ECB Padome saskaņā ar Regulu Nr. 1024/2013, neraugoties uz iepriekšējā punktā izklāstīto ECB iebildumu, ir vismaz iesaistīta tādu kredītiestāžu kā Trasta Komercbanka prudenciālajā uzraudzībā un atbild par lēmumu pieņemšanu saistībā ar to darbības licenci. Tādējādi, ņemot vērā faktus, kurus KNAB pārmet I. Rimšēvičam⁸³, uzreiz nevar tikt izslēgta iespēja, ka KNAB izmeklēšana, kā arī pašlaik notiekošā Latvijas Republikas Ģenerālprokuratūras prokurora izmeklēšana attiecas arī uz I. Rimšēviča darbībām, kas veiktas, viņam pildot ECB Padomes locekļa funkcijas.

3. Par apgalvoto Latvijas tiesību pārkāpumu

151. I. Rimšēvičs norāda, ka, ar 2018. gada 19. februāra lēmumu piemērojot viņam apstrīdētos drošības līdzekļus, KNAB ir pārkāpis Latvijas likumu “Par Latvijas Banku”, kā arī Latvijas Kriminālprocesa likumu.

152. Pirmkārt, KNAB esot pārkāpis likumu “Par Latvijas Banku”, kas pieņemts, lai transponētu attiecīgos LESD noteikumus, jo minētais likums pieļauj Latvijas Bankas prezidenta atbrīvošanu no amata tikai noteiktos precīzi definētos gadījumos un vienīgi ar lēmumu, ko pieņem Latvijas Republikas Saeima.

153. Otrkārt, KNAB esot pārkāpis Latvijas Kriminālprocesa likumu, jo nosacījumi, kas paredzēti drošības līdzekļu piemērošanai, proti, risks, ka attiecīgā persona traucēs kriminālprocesu vai turpinās noziedzīgas darbības, attiecībā uz I. Rimšēviču neesot īstenojušies. I. Rimšēvičs jau no paša sākuma esot aktīvi sadarbojies ar izmeklētājiem. Turklāt, I. Rimšēvičam veicot savus pienākumus Latvijas Bankas prezidenta statusā, viņam nekādā ziņā neesot bijušas vajadzīgās pilnvaras, lai īstenotu – kā viņam tiek pārmests – jebkādu ietekmi par labu noteiktai bankai. Visbeidzot I. Rimšēviča aizturēšana esot bijusi nelikumīga, jo nebija īstenojušies arī Kriminālprocesa likumā paredzētie šādas aizturēšanas nosacījumi.

154. Vispirms lietderības labad ir jāatzīmē, ka konkrētajā lietā Tiesa izskata vienīgi jautājumu par drošības līdzekļiem, kurus KNAB ir piemērojis I. Rimšēvičam ar 2018. gada 19. februāra lēmumu un kuri neietver šīs personas aizturēšanu. Līdz ar to Tiesai nav lūgts pārbaudīt I. Rimšēviča aizturēšanas likumību⁸⁴.

155. Turpinot, iebildumi, kas saistīti ar Latvijas tiesību pārkāpumu, ir jānoraida, nepastāvot nepieciešamībai Tiesai izvērtēt to pamatotību.

156. Proti, valsts centrālās bankas vadītāja atbrīvošanas no amata pieļaujamība ir jāizvērtē, ņemot vērā vienīgi Savienības tiesības un it īpaši ECBS un ECB statūtu 14.2. pantā paredzētos nosacījumus, kuri, lai nodrošinātu to vienvērtīgu piemērošanu, ir jāinterpretē autonomi⁸⁵.

82 Saskaņā ar Regulas Nr. 1024/2013 26. panta 8. punktu (skat. šo secinājumu 5. zemsvītras piezīmi).

83 Skat. šo secinājumu 99. punktu.

84 I. Rimšēvičs norāda – šajā ziņā neko vairs nepaskaidrojot –, ka viņa aizturēšanas fakts tika apstrīdēts valsts līmenī, ka sūdzība tika noraidīta ar formāliem argumentiem un ka viņš gatavo pieteikumu Eiropas Cilvēktiesību tiesai par nepamatotu brīvības atņemšanu.

85 Šajā nozīmē skat. spriedumus, 1982. gada 29. aprīlis, *Pabst & Richarz* (17/81, EU:C:1982:129, 18. punkts); 2006. gada 11. jūlijs, *Chacón Navas* (C-13/05, EU:C:2006:456, 40. punkts), un 2016. gada 21. decembris, *Associazione Italia Nostra Onlus* (C-444/15, EU:C:2016:978, 66. punkts).

157. Tāpēc, ja ir īstenojušies šajā tiesību normā paredzētie nosacījumi – un tas attiecīgā gadījumā būtu jāpārbauda Tiesai –, valsts centrālās bankas vadītājs var tikt atbrīvots no amata neatkarīgi no eventuāliem nosacījumiem, kas papildus tam valsts tiesībās būtu noteikti šādai atbrīvošanai. Otrādi, ja šie nosacījumi nav īstenojušies, centrālās bankas vadītājs nevar tikt atbrīvots no amata, pat ja ir ievēroti šajā ziņā valsts tiesībās paredzētie nosacījumi vai procedūras.

158. Jautājumam, vai centrālās bankas vadītājs ir atbrīvots no amata saskaņā ar “oficiālo” procedūru, kas šim nolūkam ir paredzēta attiecīgajās valsts tiesībās, vai izmantojot citu pasākumu, tātad nav nozīmes, izvērtējot šādas atbrīvošanas no amata pieļaujamību no Savienības tiesību viedokļa. Vēl jo vairāk tas tā ir tāpēc, ka atbrīvošanas no amata jēdziens – kā jau minēts⁸⁶ – ECBS un ECB statūtu 14.2. panta izpratnē ir autonomas Savienības tiesību jēdziens, kas ir saistāms nevis ar pasākuma formu vai tā statusu atbilstoši valsts tiesībām, bet gan šī pasākuma būtību un konkrētām sekām.

159. Turklāt, kā tāpat jau ir izklāstīts⁸⁷, ja pastāv pietiekami pierādījumi, kas apliecina, ka ir īstenojušies ECBS un ECB statūtu 14.2. pantā paredzētie materiāltiesiskie nosacījumi vadītāja atbrīvošanai no amata, ir jābūt iespējai uz laiku atstādināt šādu vadītāju no viņa amata, gaidot kriminālprocesa iznākumu vai valsts tiesībās paredzētās “oficiālās” atbrīvošanas no amata procedūras īstenošanu.

160. No iepriekš izklāstītā izriet, ka I. Rimšēviča iebildums par likuma “Par Latvijas Banku” un Latvijas Kriminālprocesa likuma pārkāpumu nav iedarbīgs un tādēļ ir noraidāms.

D. Starpsecinājums

161. Kā jau norādīts⁸⁸, no šo lietu izvērtējuma izriet, ka Latvijas Republika nav iesniegusi nekādus pierādījumus, kas varētu apliecināt I. Rimšēvičam pārņemto faktu patiesumu. Tātad Tiesa nevar pārbaudīt, vai ir īstenojušies ECBS un ECB statūtu 14.2. pantā paredzētie nosacījumi I. Rimšēviča atbrīvošanai no Latvijas Bankas prezidenta amata.

162. Šajos apstākļos atbilstoši tam, kas iepriekš ir norādīts attiecībā uz šo prasību iedabu⁸⁹, ir jākonstatē, ka Latvijas Republika, atbrīvodama I. Rimšēviču no amata, nepierādot ECBS un ECB statūtu 14.2. pantā paredzēto nosacījumu īstenošanos, nav izpildījusi šajā tiesību normā tai paredzētos pienākumus.

VI. Tiesāšanās izdevumi

163. Atbilstoši Reglamenta 138. panta 1. punktam lietas dalībniekam, kuram spriedums ir nelabvēlīgs, piespriež atlīdzināt tiesāšanās izdevumus, ja to ir prasījis lietas dalībnieks, kuram spriedums ir labvēlīgs.

164. No iepriekš izklāstītajiem motīviem izriet, ka spriedums šajās lietās Latvijas Republikai būtu nelabvēlīgs.

165. Turklāt lietā C-238/18 ECB ir lūgusi piespriet Latvijas Republikai atlīdzināt tiesāšanās izdevumus. Līdz ar to ir jāpiespriež Latvijas Republikai segt savus, kā arī atlīdzināt ECB tiesāšanās izdevumus lietā C-238/18. Tas pats attiecas uz tiesāšanās izdevumiem, kas radušies pagaidu noregulējuma tiesvedībā, kurā tika izdots Tiesas priekšsēdētāja vietnieka 2018. gada 20. jūlija rīkojums (C-238/18 R, nav publicēts, EU:C:2018:581), ar kuru tika atlikta lēmuma par tiesāšanās izdevumiem pieņemšana.

⁸⁶ Skat. šo secinājumu 77. punktu.

⁸⁷ Skat. šo secinājumu 119.–122. punktu.

⁸⁸ Skat. šo secinājumu 140.–142. punktu.

⁸⁹ Skat. šo secinājumu 52.–68. punktu.

166. Turpretī lietā C-202/18 I. Rimšēvičs nav lūdzis piespriest Latvijas Republikai atlīdzināt tiesāšanās izdevumus, tāpat kā Latvijas Republika nav lūgusi piespriest I. Rimšēvičam atlīdzināt tiesāšanās izdevumus. Tādējādi, tā kā prasījumi par tiesāšanās izdevumiem nav izvirzīti, ir jānospiež, ka lietā C-202/18 katrs lietas dalībnieks sedz savus tiesāšanās izdevumus pats⁹⁰.

VII. Secinājumi

167. Ņemot vērā iepriekš izklāstīto, lietā C-202/18 es iesaku Tiesai nolemt šādi:

- 1) Ar Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja 2018. gada 19. februāra lēmumu aizliedzot Ilmāram Rimšēvičam veikt Latvijas Bankas prezidenta pienākumus, Latvijas Republika nav izpildījusi Protokola (Nr. 4) par Eiropas Centrālo banku sistēmas Statūtiem un Eiropas Centrālās bankas Statūtiem 14.2. pantā paredzētos pienākumus.
- 2) I. Rimšēvičs un Latvijas Republika sedz savus tiesāšanās izdevumus paši.

168. Turklāt lietā C-238/18 es iesaku Tiesai nolemt šādi:

- 1) Ar Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja 2018. gada 19. februāra lēmumu aizliedzot I. Rimšēvičam veikt Latvijas Bankas prezidenta pienākumus, Latvijas Republika nav izpildījusi Protokola (Nr. 4) par Eiropas Centrālo banku sistēmas Statūtiem un Eiropas Centrālās bankas Statūtiem 14.2. pantā paredzētos pienākumus.
- 2) Latvijas Republika sedz savus, kā arī atlīdzina Eiropas Centrālās bankas tiesāšanās izdevumus, tostarp tos, kas radušies pagaidu noregulējuma tiesvedībā.

⁹⁰ Lietas dalībniekam faktiski var piespriest atlīdzināt tiesāšanās izdevumus tikai tad, ja šajā ziņā ir skaidri ticis izvirzīts prasījums (skat. spriedumus, 1992. gada 9. jūnijs, *Lestelle*/Komisija, C-30/91 P, EU:C:1992:252, 38. punkts, un 2004. gada 29. aprīlis, Parlaments/*Ripa di Meana* u.c., C-470/00 P, EU:C:2004:241, 86. punkts). Gadījumā, ja nav tikuši izvirzīti prasījumi par tiesāšanās izdevumiem, Tiesa tādējādi, pat ja runa nav par atteikšanos no prasības, pēc analogijas piemēro Reglamenta 141. panta ("Tiesāšanās izdevumi atteikšanās no prasības gadījumā") 4. punktu, saskaņā ar kuru "ja tiesāšanās izdevumu atlīdzināšana netiek prasīta, lietas dalībnieki sedz savus tiesāšanās izdevumus paši" (saistībā ar 1991. gada 19. jūnija Reglamenta 69. panta 5. punkta trešo daļu skat. spriedumu, 2005. gada 6. oktobris, *Scott*/Komisija (C-276/03 P, EU:C:2005:590, 39. punkts); skat. arī Tiesas priekšsēdētāja rīkojumu, 2015. gada 6. oktobris, *Comité d'entreprise SNCM*/Komisija (C-410/15 P(I), EU:C:2015:669, 22. punkts)).